

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕРСОНАЛУ**

КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

СЛОВО КОБЗАРЯ — ЗБРОЯ НАЦІЇ

курсантсько-студентський науково-практичний семінар
між закладами вищої освіти
26 березня 2026 р.

Збірник тез доповідей

**Львів
Національна академія сухопутних військ
2026**

УДК 821.161.2
С 48

Рекомендовано до друку рішенням
Кафедри гуманітарних наук
(проткол від 17. 04. 2026, № 13)

Укладачі:
Шелюх О., Кужелюк В., Кухарська Л.

С 48 Слово Кобзаря — зброя нації.
курсантсько-студентський науково-практичний семінар між
зкладами вищої освіти 26 березня 2026 р.: Збірник тез доповідей.
Львів: НАСВ, 2026. 83 с.

До збірника увійшли тези доповідей, виголошених учасниками курсантсько-студентського науково-практичного семінару між зкладами вищої освіти. У них розглянуто проблему особливостей сучасного прочитання творів Тараса Шевченка, наголошено на актуальності його творчості для сьогодення.

Збірник призначений для аспірантів, курсантів, студентів і всіх, хто цікавиться творчістю Тараса Шевченка та її інтерпретацією крізь призму сьогодення.

Тексти надруковані в авторській редакції. За точність наведених фактів і даних відповідальність несуть автори опублікованих тез.

УДК 821.161.2

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

РОЛЮК Олександр Васильович, начальник Інституту психологічної підтримки персоналу, полковник;

НЕЧЕПУРЕНКО Андрій Олександрович, заступник начальника інституту з навчальної та наукової роботи – начальник навчальної частини Інституту психологічної підтримки персоналу, підполковник;

КАЛЯЄВ Анатолій Олександрович, завідувач кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України;

ШЕЛЮХ Ольга Миронівна, професор кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України;

АНДРІЯНОВА Ольга Ярославівна, професор кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України;

ТИХОЦЬКА Наталя Романівна, викладач кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України;

ДЕМІХОВА Світлана Василівна, викладач кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України;

КУЖЕЛЮК Віра Юріївна, викладач кафедри гуманітарних наук Інституту психологічної підтримки персоналу працівник Збройних сил України.

ПАВЛІК Марина Валеріївна, ад'юнкт штатний науково-організаційного відділу, капітан.

Збірник містить матеріали таких тематичних напрямів:

Тарас Шевченко та його творчість в контексті опору російській агресії.

Творчість Тараса Шевченка як духовний маніфест державності.

Україна у творчості Тараса Шевченка.

Тарас Шевченко в міжкультурному просторі.

Тарас Шевченко крізь призму науки, освіти і педагогіки.

Тарас Шевченко в мистецтві.

Тарас Шевченко – це ми.

Олеся ЦЕРКОВНЯК-ГОРОДЕЦЬКА,
кандидат філологічних наук
Військовий інститут телекомунікацій
та інформатизації імені Героїв Крут

ТОПКА ПРАВДИ У ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Григорович Шевченко – безперечний символ України, національний герой, великий Кобзар. Всебічно освічений та обдарований український поет–пророк, прозаїк, мислитель, живописець, гравер, етнограф, громадський діяч. Важко переоцінити його роль для України. Своїми життєвими перипетіями і творчістю великий митець надихав патріотів України до боротьби за правду, волю. Саме тому концепт правди є наріжним каменем творчості митця.

Тарас Григорович одним з перших поставив питання про історичну справедливість щодо українського народу його розвитку, волелюбності та державності. Слово правда вживається у творчості поета близько сотні разів. Правда має кілька площин у Шевченка, але правду об'єднує одне – це Україна, народ, державність. Отже, правда як справедливий устрій, правда як істина, віра.

Розвиток теми правди, справедливості маємо в поезії «І мертвим, і живим...» Тут Шевченко вказує також на ірраціональну поведінку української еліти, яка служить чужинцям: « Раби, подножки, грязь Москви, Варшавське сміття – ваші пани Ясновельможні гетьмани».

Поет розглядав свою рідну Україну як живий організм, що страждає від імперського поневолення, але має потенціал до відродження. У своїй поезії він порівнює Україну з матір'ю, яку зрадили її власні діти («Розрита могила», 1843 р.; «Великий льох», 1845 р.). Ідея відродження нації міцно пов'язана з народною пам'яттю: «Доборолась Україна До самого краю. Гірше ляха свої діти Її розпинають». Т. Шевченко. («Розрита могила»).

Це – філософія історичного вибору, де народ повинен або боротися за правду, або залишитися у рабстві. Хоча Т. Шевченко часто критикує церковників за лицемірство, його філософія має глибокий релігійний підтекст. Бог у нього не просто суддя, а й символ вищої справедливості і правди. Особливо важливим є мотив Другого пришестя, де Христос приходять не тільки спасти, а й покарати гнобителів («Великий льох»).

Тарас Шевченко намагався витворити справді український світ, світ, у якому не було б місця для російсько-імперських поглядів. Цей заповіт Кобзаря ми нащадки погано засвоїли, проте сьогодні триває боротьба за правду і поступ Тараса Шевченка.

ЦИФРОВА РЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА ПЛАТФОРМІ THREADS

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі стали одним із ключових інструментів поширення знань, комунікації та формування культурного простору. Якщо раніше основними джерелами інформації про історію та видатних діячів були підручники, наукові праці та документальні фільми, то сьогодні значна частина молоді отримує знання саме з цифрових платформ. Це створює нові можливості для популяризації історії та культурної спадщини, але водночас ставить перед дослідниками та освітянами завдання адаптувати подачу історичного матеріалу до сучасних форматів комунікації. Одним із перспективних напрямів такої адаптації є використання соціальних мереж для представлення історичних постатей у нових, інтерактивних формах [1].

Однією з найбільш невичерпних для дослідження постатей української культури, літератури та історії є Тарас Шевченко — поет, художник, мислитель і символ українського національного відродження. Його творчість має фундаментальне значення для формування української літературної мови, розвитку національної свідомості та становлення української культурної традиції. Проте в сучасному суспільстві образ Шевченка часто подають у спрощеному вигляді. Для багатьох людей він асоціюється передусім зі шкільною програмою, окремими відомими поезіями та офіційним образом «національного пророка». Така форма сприйняття значною мірою обмежує розуміння його особистості, адже біографія Шевченка містить багато складних, цікавих і маловідомих аспектів, які рідко висвітлюють у популярному інформаційному просторі [2].

У зв'язку з цим виникає потреба у пошуку нових способів популяризації біографії та творчості Шевченка, які могли б привернути увагу сучасної аудиторії, особливо молоді. Одним із таких способів є використання соціальних мереж для створення тематичних сторінок, що представляють історичні постаті у форматі цифрового наративу. Подібний підхід дозволяє не лише поширювати інформацію, але й створювати своєрідний діалог між історією та сучасністю.

У межах дослідження було створено тематичну сторінку у соціальній мережі Threads, яка умовно ведеться від імені Тараса Шевченка [5]. Основна ідея цього проекту полягає у поданні маловідомих фактів з життя та творчості поета у форматі коротких текстових повідомлень. Такий формат відповідає особливостям сучасних цифрових платформ, де інформацію часто сприймають у вигляді коротких, концентрованих

повідомлень. Кожен допис на сторінці містить окремий факт або коротку історію, що стосується життя Шевченка, його творчості, історичного контексту або особистих переживань.

Особливість цього підходу полягає у використанні так званої цифрової реконструкції образу історичної постаті. Йдеться не про буквальне відтворення історичних подій, а про створення умовної комунікаційної моделі, в якій історична особа ніби веде власну сторінку в соціальній мережі. Подібний формат широко використовують у сучасній популяризації історії, оскільки дозволяє зробити історичний матеріал більш живим та доступним для сприйняття. Завдяки цьому користувачі соціальних мереж можуть сприймати історичні події не лише як абстрактні факти, а й як частину особистої історії конкретної людини [3].

Біографія Тараса Шевченка містить багато фактів, які можуть бути цікавими для широкої аудиторії, але залишаються маловідомими. Наприклад, значна частина людей знає Шевченка передусім як поета, проте значно менше відомо про його діяльність як художника. Насправді Шевченко був професійним митцем, який навчався в академії мистецтв і досяг значних успіхів у галузі живопису та графіки. Його художня спадщина включає сотні робіт. Це портрети, пейзажі, історичні композиції та офорти. Для порівняння, за все життя Шевченко створив близько 1200 мистецьких творів на противагу 237 поетичним [7].

Цікавим фактом із біографії Тараса Шевченка є те, що поет мав відносно невисокий зріст — приблизно 164 см [8], що було типовим для людей того часу. Попри це, сучасники згадували його як людину з дуже виразною зовнішністю, сильним характером і харизматичною поведінкою, яка справляла враження на оточення. Шевченко мав густе волосся, темні очі та характерні вуса, які згодом стали впізнаваною частиною його образу.

Також відомо, що Шевченко любив чай із ромом, який був досить популярним напоєм у колах інтелігенції XIX століття [4]. Такий напій допомагав зігрітися під час холодних петербурзьких зим і часто фігурує у спогадах сучасників поета. У колі друзів Тарас Шевченко був відомий як щира, емоційна та дотепна людина, яка любила спілкування, жарти й цікаві розмови.

Ще одним цікавим і маловідомим фактом із творчої спадщини Тараса Шевченка є його оголений автопортрет, створений під час навчання в Імператорській академії мистецтв у Санкт-Петербурзі [6]. У той час академічна художня освіта передбачала вивчення анатомії та роботу з оголеною натурою, тому художники іноді використовували власне тіло як модель для практики. Шевченко також звернувся до такого способу навчання і створив автопортрет, на якому зобразив себе без одягу. Ця робота демонструє його професійний інтерес до точного передавання людської анатомії та свідчить про серйозну художню підготовку митця. Сьогодні дослідники розглядають цей автопортрет як важливий приклад

академічної практики Шевченка та підтвердження його високого рівня як художника.

Подібні факти з життя Шевченка можуть бути ефективно представлені у форматі коротких повідомлень у соціальних мережах. Завдяки такому підходу інформація стає більш доступною для широкої аудиторії. Користувачі можуть ознайомлюватися з окремими фактами поступово, що сприяє формуванню більш повного уявлення про історичну постать.

Важливою перевагою соціальних мереж є можливість інтерактивної взаємодії з аудиторією. На відміну від традиційних форм подачі інформації, соціальні платформи дозволяють користувачам коментувати публікації, ставити запитання та обговорювати історичні теми. Така взаємодія сприяє підвищенню інтересу до історії та формуванню активної культурної спільноти.

Крім того, використання соціальних мереж дозволяє поєднувати різні формати контенту. Текстові повідомлення можна доповнювати ілюстраціями, історичними фотографіями, цитатами або фрагментами документів. У випадку Шевченка це особливо доречно, адже його творча спадщина включає як літературні, так і мистецькі твори.

Цифрові проекти, присвячені історичним постатям, можуть виконувати не лише популяризаторську, але й освітню функцію. Їх можна використовувати в навчальному процесі як допоміжний інструмент для вивчення історії та культури. Здобувачі можуть аналізувати контент таких сторінок, створювати власні цифрові проекти або досліджувати особливості представлення історичних постатей у сучасному медіапросторі.

Варто також зазначити, що подібні проекти сприяють розвитку цифрової гуманітаристики — міждисциплінарного напрямку, який поєднує гуманітарні науки з цифровими технологіями. У цьому контексті соціальні мережі можна розглядати як новий інструмент дослідження та популяризації культурної спадщини.

Створення сторінки Тараса Шевченка у соціальній мережі Threads можна розглядати як експериментальний проєкт, спрямований на популяризацію маловідомих фактів з життя поета та привернення уваги сучасної аудиторії до української культурної спадщини. Такий формат дозволяє поєднати історичний матеріал із сучасними комунікаційними технологіями та створити новий спосіб взаємодії між історією та суспільством.

У підсумку варто зазначити, що соціальні мережі мають значний потенціал для популяризації історичних постатей. Використання сучасних цифрових платформ дозволяє представити історичний матеріал у більш доступній, інтерактивній та привабливій формі. Приклад сторінки, присвяченої Тарасові Шевченку, демонструє, що навіть короткі повідомлення можуть сприяти поширенню знань про історію та культуру.

Особливу цінність такого підходу становить можливість висвітлення маловідомих фактів, які допомагають сформувати більш комплексне та реалістичне уявлення про життя і творчість видатних історичних діячів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Jan Van Dijk. The Network Society. SAGE Publications LTD, 2020. 384 с.
2. Забужко О. Найдовша подорож. Київ : Комора, 2022. 168 с.
3. Пшемицька Є. Соціальні мережі та месенджери як інструмент для викладання історії в українських ВНЗ // Науково-теоретичний альманах «Грані». 2022. Т. 25. № 6. С. 74–79.
4. Тарас Шевченко просто обожнював один напій: як його приготувати. URL: <https://molbuk.ua/news/306342-taras-shevchenko-prosto-obozhnuvav-odyn-napii-iaak-iogo-prygotuvaty.html> (дата звернення: 08.03.2026).
5. Тарас Шевченко. Сторінка в Threads. URL: <https://www.threads.com/@taras.shevchenko.live?igshid=NTc4MTIwNjQ2YQ> (дата звернення: 10.03.2026).
6. Художник та поет: відомі та маловідомі факти про картини Кобзаря. URL: <https://vinnitsa.info/article/khudozhnyk-ta-poet-vidomi-ta-malovidomi-fakty-pro-kartyny-kobzarya> (дата звернення: 08.03.2026).
7. Шевченко в цифрах. URL: https://znayshov.com/News/Details/shevchenko_v_tsyfrakh#google_vignette (дата звернення: 08.03.2026).
8. 209 річниця з дня народження Тараса Шевченка. URL: <https://www.knu.edu.ua/novini/209-richnyca-z-dnya-narodzhennya-tarasa-shevchenka> (дата звернення: 08.03.2026).

Мар'яна БЕЗЗУБКА

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МУЗИЧНІ АДАПТАЦІЇ ТА ЦИФРОВЕ ОЖИВЛЕННЯ ТЕКСТІВ

Сьогодні ми все частіше чуємо про використання штучного інтелекту (ШІ) в різних галузях: освіті, науці, медицині, творчості, музиці. Нові технології не лише спрощують наше життя, а й допомагають по-новому відкривати духовні та культурні цінності. Завдяки їм ми можемо ще раз звернутися до постатей, які формували українську культуру і національну свідомість.

І здавалося б, де сучасні технології, а де наші відомі українські автори, які жили і творили багато десятиліть тому, ще задовго до появи комп'ютерів та інтернету? Одним з найвідоміших творців усіх часів є Тарас Шевченко, чия поетична спадщина і сьогодні продовжує надихати людей та отримує нове життя завдяки сучасним цифровим можливостям. Насправді сьогодні Шевченко переживає своєрідне цифрове переродження. Українці нарешті «перевзули Шевченка у білі кеди»: він перестав бути просто суворим дядьком у смушевій шапці, який дивиться на нас зі стіни в кабінеті мови. Тепер Кобзар стає інфлюенсером нашого цифрового життя.

Зараз кожен із нас бачив у тіктоку чи в інстаграмі відео, де вірші Кобзаря звучать під сучасні біти. Проекти чи круті електронні ремікси показують, що Шевченко — це не нудно, а це по-новому. ШІ допомагає створювати таку музику, яка залітає в тренди, що робить поезію живою для молоді. Це ніби своєрідний сучасний культурний стрижень: поки ми співаємо слова Кобзаря, ми пам'ятаємо свою ідентичність.

Водночас існує інший аспект, на який слід звернути увагу. Ми звикаємо до кліпового мислення, коли інформація має бути швидкою, яскравою і тривати не більше 15 секунд. Чи не втрачаємо ми за цими красивими картинками неймереж справжню сутність Шевченка? Штучний інтелект може намалювати круту ілюстрацію до «Заповіту», але алгоритм не відчуває того болю і тієї надії, яку відчував Тарас у казематі. Коли ми порівнюємо оригінал і те, що згенерував комп'ютер, стає зрозуміло: машина бачить цифри, а ми бачимо душу. Є ризик, що за яскравим фільтром ми можемо втратити інтерес до самої поезії.

Дуже цікаво, що зараз завдяки ШІ ми можемо навіть почути, як говорив Тарас Шевченко. Оскільки записів його справжнього голосу немає, вчені та програмісти за допомогою технологій реконструювали голос Кобзаря. Вони врахували все: від форми щелепи до його хвороб. І коли ти чуєш цей голос, це ніби діалог крізь століття. Ми можемо переглянути віртуальну виставку, оживити його листи до друзів, побачити його майстерню в 3D-форматі. Це дає відчуття, що він десь поруч.

Коли ми дивимося на оригінальний малюнок Шевченка в галереї, ми бачимо кожну лінію, де його рука здригнулася від хвилювання чи болю. Ми бачимо жовтуватий папір, який пам'ятає тепло його пальців. В оригіналі є «недосконалість», яка і робить його живим. В оригіналах картин присутній контекст: цей малюнок був зроблений у засланні, потайки, на маленькому клаптику паперу. Ця енергія спротиву відчувається фізично.

Коли ж ми дивимося на картину, створену ШІ за мотивами Шевченка, ми бачимо ідеальну графіку. Неймережа може намалювати Катерину в 4К-якості, додати ідеальне освітлення і тисячі деталей. Але ШІ не знає, що таке сором, любов чи самотність. ШІ бачить пікселі, математичні закономірності та колірні схеми. Він створює красиву картинку, але

оригінал створює сенс. ШІ може відтворити форму, але він ніколи не зможе передати ту сутність, яка присутня у справжньому штриху художника.

ШІ може відтворити обличчя, голос і навіть стиль письма, але головне питання полягає у тому, чи може він відтворити дух? Тарас Шевченко — це не просто набір гарних слів. Це характер. Це воля. ШІ працює за статистикою, а Шевченко писав серцем, яке боліло за Україну.

Роль Шевченка сьогодні — бути нашим камертоном. Він перевіряє нас: чи не стали ми самі схожими на роботів? ШІ — це лише крутий інструмент, що допомагає нам краще почути Шевченка, і це уже перемога. Проте нам варто пам'ятати, що ніяка нейромережа не замінить справжньої людини.

Цифрове оживлення творчості Шевченка, зокрема його як особистості за допомогою ШІ — це однозначно діалог ХІХ та ХХІ століть. Наше завдання — зробити так, щоб у світі смартфонів слово Шевченка не стало просто холодною картинкою на екрані, а продовжувало гріти нас по-справжньому. Варто пам'ятати, що ШІ може відтворити голос, картини, текст, але не здатний відтворити справжню сутність Кобзаря.

Анна БУКСА, Марія ГАЛЧЕНКОВА
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Переклад поетичних творів Тараса Шевченка на англійську мову є одним з найбільш складних і відповідальних завдань у галузі літературознавства та трансляції культурних цінностей. Це завдання охоплює не лише мовні, але й глибокі культурні, соціальні та емоційні аспекти, що визначають характер Шевченкової спадщини. Власне, процес перекладу є складною формою міжкультурного комунікативного акту, який вимагає від перекладача не тільки технічної майстерності, але й глибокого розуміння контексту, в якому був написаний твір. Особливо важливим є збереження багатогранної поетичної структури творів, яка включає лексичні, синтаксичні, ритмічні, а також семантичні особливості.

Однією з найбільших проблем є відтворення багатошарової поетичної тканини творів Шевченка, що включає використання складної метафоричної мови, багатих емоційних фарб і тонких культурних алюзій. Мовні бар'єри між українською та англійською мовами можуть призвести до втрати національного духу та емоційної інтенсивності, що є характерними рисами поезії Шевченка. Відтак, вважають необхідним застосовувати методи лексичної адаптації та інтерпретації для досягнення

найбільш точного перекладу. Перекладні стратегії повинні враховувати не лише синтаксичну відповідність, а й культурний контекст, в якому був створений оригінал. Різноманітні спроби збереження мелодійності оригіналу в перекладі, зокрема через ритмічні повтори, рими, метафори, потребують особливої уваги до поетичних прийомів. Це особливо актуально для віршів, які включають складні багатопланові емоційні вирази, як це спостерігаємо в поезії Шевченка. Перекладачі прагнуть зберегти не лише зміст твору, а і його емоційну насиченість. Наприклад, у перекладі «Заповіту» та інших віршів перекладачі використовують специфічні стилістичні засоби, щоб передати почуття боротьби, страждання та незламної волі, властиві Шевченковій творчості. Ще однією суттєвою проблемою є необхідність збереження національних і соціальних контекстів, адже твори Шевченка тісно переплітаються з історією, культурою та соціальними процесами України ХІХ століття. Багато українських понять і реалій, таких як «кріпосництво», «народний дух», «козацтво», не мають прямих аналогів у англійській культурі. Тому перекладачам доводиться вдаватися до культурних трансфертів, щоб адекватно передати смислову та емоційну складову оригіналу. Важливим аспектом є також збереження соціально-політичного пафосу, який є вкрай важливим для розуміння творчості Шевченка.

Емоційна інтенсивність, що є однією з основних рис Шевченкової поезії, вимагає від перекладачів не тільки глибокого розуміння лексичних одиниць, але й здатності вловити емоційний заряд та передати його іншою мовною системою. Переклад на англійську мову творів Шевченка передбачає складну роботу з емоційними відтінками, де важливо зберігати глибину переживань, які відчуває герой твору, а також соціальну та психологічну складову, що є важливими аспектами Шевченкової поезії.

Ще одним важливим аспектом є збереження звучання оригіналу, яке в українській мові набуває характерних рис унаслідок використання особливих фонетичних та ритмічних структур. Переклад поезії Шевченка вимагає від перекладача уміння зберегти не тільки лексичну точність, а й ритмічну структуру віршів, що дозволяє читачам англійських країн відчути той самий настрій, який створює поет у своїх творах.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що переклад творів Тараса Шевченка на англійську мову є надзвичайно складним завданням, яке вимагає від перекладача поєднання мовних, культурних та емоційних інтерпретацій. Вдалі переклади Шевченка мають не лише літературне, але й культурне значення, сприяючи розвитку міжкультурного діалогу та збереженню культурної спадщини. Переклад його творчості іншими мовами дозволяє не лише передати зміст творів, а й глибше усвідомити їх універсальність, підтверджуючи значення Шевченка як класика світової літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кутна Ю. Б. Народнопоетична основа лірики Т. Шевченка у перекладах його творів румейським діалектом новогрецької мови // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2015. Вип. 5. С. 137–143.

2. Михайленко О. А. Поняття «перекладацькі стратегії» як складова стратегічної компетенції // Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 121. С. 148–154.

В'ячеслав ВАКУЛЕНКО

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

КУЛЬТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ВІЙНІ

Культ Тараса Шевченка набуває особливої актуальності саме зараз, у період повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. Поет став символом незламності, національної ідентичності та рушієм у боротьбі за волю й територіальну цілісність.

Творчість Шевченка — не просто поезії, а механізм виживання нації. Тараса більше не асоціюють лише з минулим, а сприймають як сучасного лідера. Вірші Шевченка — психологічне підкріплення для народу України. Головне гасло супротиву — «Борітеся — поборете!».

Відтворення «живого» голосу Тараса, що закликає до боротьби, — це ще одна рушійна сила, що об'єднує націю і надихає на боротьбу до Перемоги.

Трансформація образу Шевченка. Тарас тримає в руках не лише перо, а й Джавелін, NLAW або рацію. Мілітарний Шевченко «свій» для українців. В умовах війни культ Шевченка виконує мобілізаційну функцію. Намагання окупантів насамперед демонтувати пам'ятники Шевченкові — ознака страху перед нащадками Кобзаря. Прострелена голова погруддя Шевченка в Бородянці — це своєрідна метафора самої України — пораненої, але не скореної. Створення зображень Шевченка в деокупованих містах є свідченням життя всупереч знищенню.

Руйнівна сила війни та національний дух свідчать про естетику незламності, що побутує поміж українців, коли на стінах посічених уламками будинків з'являється обличчя Шевченка. Війна посилила релігійний відтінок культу: нині Шевченко — світський святий, що надихає, оберігає та допомагає у боротьбі.

На виставці «Війна: Шевченків вимір» експонувався «Кобзар», який знайшли в житловому будинку у селищі Піски під Донецьком біля

мінометної частини українських позицій. Книжка належала комусь із місцевих мешканців. З усієї бібліотеки простреленим виявилась тільки вона. 20 липня 2015 року цю книжку знайшов Володимир Регеша, розвідник із позивним «Санта», який із січня того року воював у роті вогневої підтримки 5-го батальйону ДУК «Правий сектор» під Донецьком.

Зображення Шевченка у повному бойовому спорядженні на муралі в Хмельницькому є свідченням того, що слова поета трансформувалися у реальну зброю. Мурали з'явилися як своєрідні обереги на в'їздах до міст або в їх центрі. Споглядання образу Кобзаря для мешканців міст, що знаходяться під постійними обстрілами, створює психологічний ефект стабільності та боротьби. Мурали — місце згуртування українців, яке є свідченням того, що колективна пам'ять існує. Графіті, попарт, стритарт роблять постать Шевченка зрозумілою і близькою сучасній молоді. Одна з ознак спротиву — це графіті з тризубом або ініціалами Т. Ш. в деяких населених пунктах під час окупації.

Культ Тараса Шевченка в умовах сучасної війни — це ДНК виживання цілої нації, яка прагне Перемоги, вільного та щасливого життя на теренах України.

Любов ГЕРАСИМЧУК

Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

ШЕВЧЕНКОВА ТЕМА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ГРАФІТІ

Актуальність теми зумовлена трансформацією постаті Тараса Шевченка з академічного канону в живий символ сучасного візуального спротиву та міської культури. В умовах повномасштабної війни образ Кобзаря в графіті стає потужним інструментом маркування українського простору. Дослідження цього явища дозволяє простежити реконтекстуалізацію класичної спадщини та її адаптацію до мови вулиць, що робить Шевченка ближчим і зрозумілішим сучасному поколінню.

Метою нашої роботи є дослідити найяскравіші втілення образу Шевченка у вуличній творчості України.

Найбільший у світі портрет Шевченка — на висотному будинку у Харкові. Портрет Кобзаря, намальований на житловому сімнадцятиповерховому будинку, увійшов до Книги рекордів України. Загальна площа зображення склала понад 500 квадратних метрів [4].

2014 р. на стіні п'ятиповерхового будинку на вул. Миколайчука у Львові з'явився портрет Шевченка, де виконання малюнка здалеку нагадує

вишивку хрестиком. Щоб отримати такий ефект, митці обрали будинок, де цегла викладена незвичним способом [2].

Під час Революції гідності учасники не раз зверталися до творчості Т. Шевченка для натхнення та уроків революційної боротьби. У лютому 2014 р. на фасаді будівлі у Києві за адресою Грушевського, 4 з'явилися графіті із зображенням трьох великих українців — Івана Франка, Лесі Українки та Тараса Шевченка. Трилогію під назвою «Ікони революції» створив художник під псевдонімом #Sociopath. «Вогонь запеклих не пече» — фраза, написана під портретом Шевченка, — це цитата з поеми «Гамалія». Сам портрет виконано в бандерівській чорно-червоній стилістиці, обличчя Т. Шевченка наполовину закрите банданою, а по обидва боки художник зобразив перехрещені коктейлі Молотова [1].

Мурал Кобзаря в стилі «The Beatles» у Львові намалював Андрій Буняк у жовтні 2021 р. «Зображення чоловіків на пішохідному переході відсилає до нас до відомої фотографії учасників групи «The Beatles». <...> Водночас силуети нагадують образ Тараса Григоровича Шевченка, одітого в кожух, військову форму, чорне пальто. Так його зображають, аби передати журбу. Хоча, згідно з історичними даними, викладеними на курсі Орисі Демської, Тарас Шевченко був веселим і комунікабельним, душею компанії, а «мучеником» його зробив Радянський Союз», — каже про мурал сам автор [5].

Легендарний вуличний художник з Франції C215 (Крістіан Гюемі) створив мурал у столиці. Під час поїздки Україною митець створив серію муралів на зруйнованих будівлях у Бучі, Гостомелі та Києві. Одну з робіт (2022) було присвячено Тарасові Шевченку, який зображений на тлі міського пейзажу [3].

24 серпня 2025 р. в Сумах відкрили новий мурал, на якому увіковічили знищений за радянських часів пам'ятник Т. Шевченку авторства Івана Кавалерідзе. Ідея муралу належить львівському художнику Михайлові Скопу (Neivanmade). У центрі зображення — образ Тараса Шевченка, який б'є сумкою змія, що символізує російську імперськість. Кобзар захищає від нападу будинок — зібраний образ міста Суми [6].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що сучасні графіті з Шевченковою темою виконують кілька важливих функцій:

- сенсове перезавантаження: цитати Кобзаря стають гаслами на блокпостах та руїнах, набуваючи максимальної гостроти;

- переосмислення класики: перехід від «музейного» образу Кобзаря до живого, сучасного героя;

- діалог з містом: перетворення спальних районів та індустріальних зон на майданчики національної пам'яті;

- десакралізацію: графіті дозволяє експериментувати: Шевченко-хіпстер, Шевченко-космонавт або рок-зірка; знімає бар'єр між класиком і сучасником, перетворюючи поета на актуального лідера думок, чие слово досі гостре й доречне.

Незвичні образи Шевченка дозволяють подивитись на постать Кобзаря по-новому, відмовитися від стереотипних уявлень про митця, відкинути кліше, а з іншого боку, показують Шевченка актуальним для сьогодення і близьким по духу кожному з нас.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вогонь запеклих не пече! // Час. 2014. URL: <https://chas.cv.ua/culture/16232-vogon-zapeklih-ne-peche.html> (дата звернення: 20.04.2026).
2. Климюк І. Стріт-арт у Львові. // Львів відкритий для світу. 2023. URL: <https://lviv.travel/ua/news/strit-art-u-lvovi> (дата звернення: 20.04.2026).
3. Скотнікова Ольга. Легендарний вуличний художник з Франції С215 створив мурали у столиці та під Києвом. // Вечірній Київ. 10.01.2023. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/77015/> (дата звернення: 18.04.2026).
4. Найбільший у світі портрет Шевченка – на висотному будинку у Харкові. // Світич. 2014. URL: <https://svitdovkola.org/um3/media17> (дата звернення: 20.04.2026).
5. У Львові з'явився мурал Тараса Шевченка в стилі «The BEATLES». // Твоє місто. 09.10.2021. URL: https://tvoemisto.tv/news/u_lvovi_zyavyvsya_mural_tarasa_shevchenka_v_styli_the_beatles_foto_123948.html (дата звернення: 19.04.2026).
6. Шевченко перемагає імперського змія – до Дня Незалежності у Сумах відкрили мурал. // MISTOSUMY. 24 серпня 2025р. URL: https://mistosumy.com/news/gorod_i_region/92009-sevcenko-peremagaje-imperskogo-zmiia-do-dnia-nezaleznosti-u-sumax-vidkrili-mural.html (дата звернення: 20.04.2026).

Софія КРАВЧУК

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЛІНГВОПОЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЯК ОСНОВА ПОЕТИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ

Тарас Шевченко як найвизначніший поет України залишив глибокий слід не лише в національній, але й у світовій літературі. Вивчення мови його творів є цікавим і складним напрямом сучасної української лінгвістики. Ця робота має на меті дослідити основні лінгвістичні особливості мови Шевченка та їхнє значення для розвитку української літературної мови. Через детальний аналіз основних здобутків лінгвістів у вивченні мови Шевченка прагнемо виявити важливі аспекти, які формують унікальну лінгвістичну ідентичність Шевченкової спадщини.

Вивчення мовної спадщини Тараса Шевченка є важливим напрямом у розвитку української філології. Хоча за всю історію були здійснені численні дослідження його творів, глибокий лінгвістичний аналіз його мови залишається досить обмеженим. Значення мови Шевченка не лише в тому, що вона відображає історичні та соціальні реалії того часу, а й у її внеску у розвиток сучасної української літературної мови. Творчість Шевченка є особливо значущою в контексті того, як поет зміг виразити національну ідентичність та патріотизм через складну мовну і поетичну структуру. Це дослідження зосереджене на основних лінгвістичних рисах мови Шевченка та її місці в українському літературному процесі.

Перший лінгвістичний аналіз мови Шевченка можна датувати початком ХХ століття, коли дослідники, такі як О. Н. Синявський та В. І. Сімович, зосереджували свою увагу на фонетичних рисах мови поета і на впливі історичних обставин на його вибір слів. Проте саме І. Огієнко, що вважав Т. Шевченка основоположником сучасної української літературної мови, висвітлив його роль у формуванні українського літературного стилю, позбавленого польського та російського впливу.

Однією з основних мовних особливостей творів Шевченка є синтез розмовного народного мовлення та літературних форм української мови. Це поєднання, відоме як «народнорозмовна основа», робить твори Шевченка значущими з точки зору стилістики, адже вони відображають відмінність від більш формальних літературних норм попередніх поколінь. Письменник майстерно поєднав елементи усної народної мови з високими літературними стандартами, що допомогло сформувати нову літературну традицію. Мова Шевченка стала важливим інструментом для вираження соціальних та політичних ідей. За допомогою складної синтаксичної структури, використання метафор, порівнянь та повторів поет передавав глибоке емоційне забарвлення, що дозволяло його поезії бути емоційно насиченою і соціально значущою.

Шевченкові твори характеризуються складними синтаксичними конструкціями. Вивчення цих структур надає можливість з'ясувати, як він використовував слово та граматичні конструкції для створення емоційної глибини та підкреслення певних тем. Зокрема, поет застосовував стилістичні прийоми, такі як пропуск підметів, повторення виразів, варіації в порядку слів, які дозволяли створювати більшу виразність і важливість певних моментів у тексті. У лексичному плані Шевченко відзначався своєю прихильністю до народного мовлення, тому включав у твори ідіоматичні вирази, прислів'я та приказки. Це стало основою для формування специфічного мовного стилю, котрий, по суті, був ближчим до живого мовлення, аніж до формальних літературних норм того часу.

Значним аспектом вивчення мови Шевченка є його глибокий зв'язок із релігійними текстами, зокрема з Біблією, а також з історичними контекстами, що відображають боротьбу українських селян та політичні реалії його часу. У творах Шевченка помітне використання біблійних

антропоморфізмів, що мають важливе значення для розуміння моральних і етичних дилем, з якими стикалися українці в XIX столітті. Також у свої твори Шевченко активно залучав народну лексику, народні пісні та звичаї, що були актуальні в Україні того часу. Це дозволяло поетові створювати більше емоційно наповнене і виразне послання, яке було зрозуміле простим людям, але при цьому мало глибокий культурний зміст.

Сьогодні мова творів Тараса Шевченка є важливим об'єктом досліджень у таких галузях, як лексикологія, стилістика, етнолінгвістика. Мовні інновації Шевченка, особливо його використання символізму, метафор та складних синтаксичних структур, залишаються основою для аналізу української літератури. Дослідники, зокрема Н. М. Молозаєва та В. В. Живоронок, акцентують увагу на етнофіологічних елементах, що дають змогу глибше зрозуміти культурні та психологічні підстави мови Шевченка.

Таким чином, лінгвістичне вивчення творів Тараса Шевченка є важливим напрямком у сучасній українській лінгвістиці. Завдяки своїй інноваційності у використанні мови Шевченко не лише сформував нову літературну традицію, а й зробив значний внесок у розвиток національної мовної ідентичності. Його мова є надзвичайно багатого, що дозволяє кожному поколінню українських дослідників по-новому оцінювати його спадщину. Продовження дослідження мови Шевченка дозволить ще більше розкрити його поетичний геній та важливість для розвитку української літератури і культури в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донець П. Н. Лінгвокультурні контрасти та перекладацькі трансформації // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. Харків, 2017. Вип. 85. С. 6–10.
2. Мельничайко В., Криськів М. Емоційно-експресивні засоби в поезії Тараса Шевченка періоду «трьох літ» // Наукові записки. Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка Серія: Літературознавство [редкол.: М. П. Ткачук та ін.]. Тернопіль, 2014. Вип. 40. С. 360–370. /
3. Харчук Р. Метафора Шевченка // Слово і час. 2016. № 3. С. 21–37.

Каріна ДИДА

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

СТИГМАТИЗАЦІЯ ЖІНКИ У XIX СТОЛІТТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

«Не Лев, а Діва наш відвічний знак, / Не гнів, а ніжність наша вічна сила», – колись писала Олена Теліга, вказуючи на те, що жінки здатні йти пліч-о-пліч із чоловіками, долаючи труднощі заради національної ідеї та перемоги. У цих рядках жінка постає не як другорядна постать, а як носійка внутрішньої сили, здатна на подвиги. Водночас упродовж століть суспільне ставлення до жінок було суперечливим: поряд із визнанням їхньої моральної значущості існували жорсткі обмеження, упередження та осуд.

Особливо виразно це проявлялося у XIX столітті, коли жінка часто ставала об'єктом стигматизації у випадку навіть незначного відхилення від соціально прийнятої ролі. Ця проблема тісно переплітається із творчістю Тараса Шевченка, який неодноразово зображував становище жінки у тогочасному суспільстві.

Стигматизація як соціокультурне явище має давнє походження. Ще у Древній Греції стигматизована людина означала затавровану, зневажену суспільством особу. Сам термін «стигма» (гр. *στίγμα*) перекладається як «мітка» або «тавро», що вказує на акт позначення людини як іншої.

Отже, соціальна стигматизація — це негативне виділення суспільством індивіда або групи за певною ознакою, супроводжене стереотипами, осудом і відторгненням [2]. Основними її видами є культурна, інституційна, особиста та міжособистісна стигматизація.

У контексті XIX століття жіноча стигматизація була пов'язана з процесами індустріалізації та урбанізації, а також із перебуванням українських земель у складі імперій. У Російській імперії посилювалися кріпацтво, адміністративний контроль і традиційні моральні норми, що визначали жінку передусім як носійку родинної честі [1]. За таких умов будь-яке відхилення від усталеного порядку сприймали як загрозу.

Однією з найтяжчих ролей була роль покритки — жінки, яка народила дитину поза шлюбом. Таких жінок публічно засуджували, виганяли з громад, від них відмовлялися навіть батьки. На дитину також накладався ярлик байстрюка.

У творчості Шевченка образ покритки є одним із провідних. У поемі «Катерина» автор розкриває трагедію жінки, яка стає жертвою не лише особистої драми, а й жорстокого суспільного осуду та родинного відторгнення. Водночас Шевченко не засуджує героїню, а співчуває їй і викриває несправедливість соціальних норм [3].

У поемі «Наймичка» розкрито не лише трагедію покритки, а й силу материнської любові: Ганна жертвує власним щастям заради дитини, залишаючись поруч із нею як наймичка [3].

У поемі «Відьма» змальовано долю жінки, зруйновану соціальною несправедливістю. Попри осуд і страждання, вона зберігає здатність до добра, що підкреслює авторську думку: справжнім злом є не «відьомство», а людська жорстокість і байдужість.

Своєю чергою Шевченко яскраво вимальовує власне ставлення до ситуації, показуючи, що справжнім злом є не відьомство, а людська жорстокість та байдужість. Адже, зрештою, найменована відьмою жінка, попри осуд, чинила добрі справи для людей, та й навіть простила пана. «Отак вона жила дома, / І вкрита і сита. / І любили, й поважали, / І всього давали... / А все-таки покриткою / І відьмою звали!» [3]

У реальному житті Шевченко не те, що не поділяв тодішніх суспільних поглядів, а й часто йшов проти правил. Г. Закревська, А. Ускова та М. Максимович – це імена тих заміжніх жінок, до яких сам Шевченко виявляв любовний інтерес, або з якими мав романтичні стосунки. Зокрема, йому часто приписують дітей-байстрюків від таких романів, проте наразі походження цих дітей не є доведеним.

Не менш важливою для осмислення жіночої долі є поема «Марія», у якій Шевченко звертається до образу жінки-матері як символу жертвності, терпіння й духовної сили. У цьому творі жіноче страждання постає не як наслідок особистої провини, а як глибокий моральний тягар, який жінка змушена нести впродовж усього життя. Водночас автор підносить Марію не лише як матір, а і як втілення внутрішньої чистоти, гідності й самопожертви, тим самим утверджуючи високу цінність жіночої постаті [3].

Стигматизація охоплювала не лише нижчі верстви, а й жінок вищих станів. У поемі «Княжна» Шевченко показує трагедію жінки, позбавленої права вибору. Героїня стає жертвою насильства і змушена шукати вихід у монастирі, що підкреслює глибоку кризу моральних засад суспільства [3].

Водночас існує й інша форма стигматизації – ідеалізація жінки. У повісті «Художник» автор критикує перетворення жінки на ідеал, що позбавляє її індивідуальності, та наголошує на цінності «звичайної жінки»: «У країнах, які Бог благословив породою прекрасних жінок, там вони, мабуть, і мають бути звичайними жінками. А звичайна жінка, на мою думку, — це і є найкраща жінка» [4].

Отже, у творчому доробку Тараса Шевченка стигматизація жінки розкрита як багатомірне соціальне явище, що охоплює не лише відкритий осуд чи моральне таврування, а й приховані форми приниження через нормалізацію жіночого безправ'я та нав'язування недосяжного ідеалу. Митець не просто відтворює трагічні долі окремих героїнь а викриває нищівну систему патріархального суспільства ХІХ сторіччя, у якій жінку позбавляли права бути собою — повноцінною особистістю. Шевченкова творчість дає підстави говорити не лише про художнє осмислення жіночої недолі, а й про глибоку критику суспільних механізмів, що породжували та підтримували стигматизацію жінок [1; 2]. А завершенням такого осмислення можуть слугувати слова поета: «Нічого кращого немає, як тая мати молодая, з своїм дитяточком малим». Саме у цій думці сконцентровано Шевченкове бачення жінки не як об'єкта осуду чи ідеалізації, а як джерела любові, життя й моральної краси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба І. М. Тарас Шевченко. Київ : Альтернативи, 2005. 704 с.
2. Забужко О. С. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ : Факт, 2007. 640 с.
3. Шевченко Т. Г. Кобзар. Київ : Дніпро, 2011. 640 с.
4. Шевченко Т. Г. Повісті. Київ : Наукова думка, 2003. 352 с.

ВІРА РІЧ — НЕПЕРЕВЕРШЕНА ПЕРЕКЛАДАЧКА ШЕВЧЕНКА В АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ

Постать Віри Річ посідає центральне місце в англomовній шевченкіані другої половини ХХ — початку ХХІ століття. Повне ім'я цієї видатної перекладачки — Faith Elizabeth Joan Rich — символічно вписується в контекст її перекладацької місії: перше власне ім'я вона перекладала з англійської, змінивши на українське Віра, що само по собі є жестом глибокої культурної ідентифікації. Знайомство Річ із українцями та їхньою культурою відбулось у дитинстві і в юності, коли після закінчення Другої світової війни на теренах Великобританії з'явилися численні переміщені особи зі Східної Європи, серед яких було чимало українців. Її мати Магдален Ельзі Річ, як представник Червоного Хреста, тісно співпрацювала з цими людьми, і маленька Віра зростала в атмосфері живого зіткнення різних культур і мов.

Шлях до Шевченка відбувся через Оксфорд, де Річ навчалась на відділенні давньоанглійської та давньоскандинавської мов. Там вона познайомилась із Володимиром Микулою, який намагався перекладати українську поезію англійською мовою. Під його впливом Річ захопилась українською мовою, вивчаючи її самостійно — за словниками та поетичними збірками.

Перекладацький дебют Річ з української відбувся 1957 р.: у лондонському «Українському віснику» вийшов її переклад «Прологу» до поеми «Мойсей» Івана Франка. Із цього моменту й до кінця свого довгого творчого життя вона не полишала української поезії, ставши її найвідданішим і найталановитішим англomовним інтерпретатором. Вершиною її перекладацьких досягнень стала збірка «Song out of Darkness» («Пісня з темряви»), видана 1961 р. зі вступними статтями Пола Сельвера і Вільяма Кетрін Метьюза. До збірки увійшла п'ятдесят одна поема і один вірш Шевченка, шістнадцять із яких, зокрема «Причинну», «Неофітів», «Маленькій Мар'яні», перекладали англійською вперше. За визнанням автора некрологу, опублікованого в газеті «The Times» від 25 січня 2010 року, протягом своєї творчої кар'єри Річ перекладала твори сорока семи українських поетів. Серед усіх авторів найчастіше вона зверталась до Шевченка, якого вважала абсолютною вершиною української поетичної традиції. 2008 р. в київському видавництві «Мистецтво» вийшла збірка її перекладів шевченківських поезій з передмовою Івана Дзюби — видатного українського літературознавця і громадського діяча.

Визнання прийшло до неї і з боку України: 2007 року Річ було нагороджено Орденом княгині Ольги — однією з найвищих державних

нагород України для іноземних громадян. Цю нагороду вона сприйняла з великим ентузіазмом, назвавши її «вершинною подією» у своєму житті. Перекладацька філософія Річ вирізнялась надзвичайною вимогливістю до себе. В одному зі своїх останніх інтерв'ю вона говорила про те, що перекладач, як і олімпійський чемпіон, повинен тренувати свої мовні здібності постійно, відчувати слово в усій повноті його конотацій і відтінків. «Слово має відкриватися в нових значеннях», — казала вона, і це глибоке розуміння природи мови відображалось у кожному рядку її перекладів.

Оцінки перекладацької творчості Річ суперечливі, що саме по собі є свідченням її значущості. Радянська критика закидала їй «текстуальний буквалізм» і «порушення норм англійського синтаксису». Натомість некролог у лондонській «Українській думці» характеризував її як «надзвичайно талановитого перекладача», чії роботи вирізнялись глибинним розумінням оригіналу.

Незакінченою залишилась її грандіозна мрія — перекласти англійською мовою абсолютно всі поетичні твори Шевченка. Важка хвороба і смерть перервали цей задум, однак те, що встигла зробити Віра Річ, складає безцінний скарб як для українського народу, так і для всієї світової культури.

Віра Річ увійшла в історію як найвидатніший англійськомовний інтерпретатор Шевченкової поезії, присвятивши цій благородній місії більше п'ятдесяти років свого творчого життя. Її перекладацька спадщина — понад п'ятдесят творів Шевченка та роботи сорока семи українських поетів — стала справжнім мостом між українською та англійською культурами. Філософія перекладу Річ, заснована на глибокому відчутті слова в усій повноті його конотацій і відтінків, забезпечила її роботам художню переконливість, що витримала перевірку часом. Визнання її заслуг Орденом княгині Ольги засвідчило, що праця перекладача може бути актом справжнього культурного подвигу і патріотизму, навіть якщо цей патріотизм належить людині іншої нації. Незакінчена мрія Річ — перекласти всього Шевченка — залишається невичерпним заповітом для наступних поколінь перекладачів, нагадуючи, що великий поет завжди більший за будь-який переклад і завжди потребує нових голосів, щоб говорити зі світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kolomiyets L. Taras Shevchenko Translated and Retranslated by Vera Rich: A Lifelong Search for Poetic Perfection. *Respectus philologicus*. 2018. Vol. 34 (39). P. 147–161. [URL: https://www.journals.vu.lt/respectusphilologicus/article/download/12099/10689/14768](https://www.journals.vu.lt/respectusphilologicus/article/download/12099/10689/14768).
2. Lychuk S. V. Translation as a Form of Literary Relationship of Ukraine During Its Independence (2000–2013) // *Вчені записки Таврійського*

національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Том 32 (71), № 1. Ч. 2. С. 274–280. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/49.pdf.

3. Vera Rich as a Translator of Taras Shevchenko: Working Towards Greater Semantic and Rhythmic Accurateness. 2015. URL: https://www.academia.edu/38008077/Vera_Rich_as_a_Translator_of_Taras_Shevchenko_Working_Towards_Greater_Semantic_and_Rhythmic_Ac.

Олег КІНАЛЬ

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

**ШЕВЧЕНКО — ЦЕ МИ:
МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРІ**

У сучасній освіті та науці феномен Тараса Шевченка є не лише об'єктом літературознавства, а й засадничим інструментом громадянського виховання. Формування громадянськості як інтегративної якості особистості сьогодні неможливе без рефлексії над шевченківським кодом, який дає змогу людині відчувати себе морально та політично дієздатною частиною української нації. Крізь призму педагогіки постать Кобзаря стає еталоном свідомого громадянина, чий світогляд і вчинки спрямовані на утвердження демократичного суспільства.

Виховання патріотизму в освітньому процесі ґрунтується на шевченківській «любові до свого народу». У контексті розбудови правової та соціальної держави педагогічна наука розглядає спадщину поета як інтелектуальний щит, що готує молодь до захисту незалежності Батьківщини.

Мова як ідентифікаційний код у педагогічній системі. Одним із головних показників громадянської зрілості, згідно з освітніми стандартами, є збереження української мови та ґрунтовне володіння нею. У шевченкознавстві мова постає не просто як засіб комунікації, а як «найважливіший засіб громадянського виховання» та ідентифікаційний код нації. Наукова мета навчання мови сьогодні — це формування шевченківського типу мовної особистості — національно свідомої, духовно багатой та відповідальної.

Синтез ідей: від Сухомлинського до Шевченка. Педагогічні ідеї Василя Сухомлинського про те, що людина «існує в мові», знаходять своє найвище втілення у вивченні творчості Шевченка. Якщо для Сухомлинського мова — це «могутній засіб плекання людської душі», то

для сучасної педагогіки шевченківське слово є тією силою, що пов'язує покоління в єдину мовно-національну спільноту.

Рідна мова у вимірі «Шевченко — це ми» постає як безцінне духовне багатство, де закарбовані мудрість, слава та традиції, про які писав Сухомлинський у праці «Щоб у серці жила Батьківщина». Таким чином, через призму науки та освіти вивчення Шевченка трансформується з академічного обов'язку в актуальний процес самоідентифікації, де рідне слово стає життєдайним джерелом формування громадянина-патріота.

Шевченкове слово як лінгводидактичний фундамент громадянського становлення. У сучасній педагогічній науці та освітній практиці постать Тараса Шевченка є не лише об'єктом вивчення, а й ключовим текстоцентричним орієнтиром. Системне вивчення творчості Кобзаря дозволяє реалізувати глибинне засвоєння слів-символів (в ідіостилі Шевченка — *калина, тополя, Дніпро, могила, кобзар*), у яких закарбовано ментальний та культурний код українства. Саме через шевченківські образи в учнів формується цілісна національна картина світу, що закорінює нові покоління в ґрунт високої духовності.

Науково-педагогічна стратегія виховання любові до мови сьогодні відмовляється від декларативності на користь вивчення вишуканих зразків живого слова. Мова творів Шевченка — багата, гнучка та здатна передавати найтонші психологічні нюанси — стає тим першоджерелом, на основі якого вибудовується сучасна літературна традиція Л. Костенко, В. Симоненка та О. Довженка.

Використання Шевченкових текстів у навчальному процесі створює унікальний виховний простір. Через його поезію та прозу в молоді формується:

- активна громадянська позиція та почуття гордості за історичне минуле;
- повага до національних традицій, трансформована з етнографічного факту у свідомий акт ідентичності;
- етичне ставлення до Іншого, адже гуманізм Шевченка вчить поваги до звичаїв усіх народів.

З огляду на соціальну та педагогічну значущість, шевченкознавчий компонент у системі мовної освіти відіграє особливу роль. Набуті в процесі вивчення його спадщини мовленнєві якості та ціннісні орієнтири не просто забезпечують основу навчання, а стають фундаментом практичної, громадянської та професійної діяльності дорослої людини.

Шевченкознавство як домінанта національно-державного виховання в сучасній освіті. У системі сучасної педагогічної науки вивчення української літератури має на меті не лише ретрансляцію знань, а й виховання національно свідомого громадянина. Центральне місце в цьому процесі посідає постать Тараса Шевченка. Якщо аналіз класичних сюжетів (від бароко до «Енеїди» І. Котляревського) закладає підґрунтя ідентичності, то Шевченкова поема «Гайдамаки» стає тією етичною та

історичною вершиною, де учні остаточно усвідомлюють себе частиною великого етносу.

Науковий погляд на роль Кобзаря в епоху цифровізації. Попри виклики ХХІ століття та домінування аудіовізуальних засобів комунікації, педагогіка розглядає книгу Шевченка як інтелектуальний антидот проти кліпового мислення. Бути читачем Шевченка — це складна ментальна праця, яка формує світогляд дитини всупереч падінню загального інтересу до читання. Науково-освітній підхід полягає в тому, щоб перетворити «Кобзар» із музейного експоната на живий текст, що конкурує за увагу молоді через свою емоційну глибину та актуальність.

Виховна парадигма: від тексту до особистості. Через призму Шевченкового слова в молоді формуються фундаментальні цінності, що є пріоритетними для української педагогіки:

- патріотизм та соціальна справедливість: Шевченків гуманізм стає основою для виховання творчої, соціально активної особистості;
- первинність духовного: тексти поета вчать вірі у власні сили, талант і у власне Я, що є критично важливим для розвитку демократичного суспільства;
- екологія душі: бережливе ставлення до природи та розуміння життя як найвищої цінності впливають із шевченківського пантеїзму та любові до «світу божого».

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Т. Г. Кобзар. Повна збірка поезій. Київ : Книгознавець, 2021. 672 с.
2. Дзюба І. М. Тарас Шевченко: Життя і творчість. 2-ге вид., доопрац. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 718 с.
3. Забужко О. С. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ : Факт, 2006. 148 с.
4. Кононенко В. І. Символи української культури. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 302 с.
5. Ушкалов Л. В. Шевченко від А до Я ; ілюстр. А. Стефурак. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 80 с.
6. Шевченко на кожен день / упоряд. В. Герасим'юк. Львів : Свічадо, 2019. 320 с.
7. Шевченко. Прорив [мистецький проект : каталог] / авт. ідеї та кер. проекту П. Гончар. Київ : Мистецький Арсенал, 2014. 120 с.

ОБРАЗ Т. ШЕВЧЕНКА У СУЧАСНІЙ МІЛІТАРНІЙ КУЛЬТУРІ

Ім'я Тараса Шевченка в українській історії звучить як глибокий і протяжний акорд — сумний, але величний. Його слово народилося з неволі, із приниження, з досвіду імперського тиску, і саме тому воно набуло тієї внутрішньої сили, яка не згасає століттями. Сьогодні, коли Україна знову переживає трагічні випробування війною, образ Кобзаря постає з особливою гостротою. Він уже не лише класик і символ культури — він мовчазний співучасник нашої боротьби, духовний свідок і суддя епохи.

Шевченко творив у добу, коли український народ був позбавлений голосу. Його поезія стала криком крізь заборони, болем, що перетворився на слово. У цьому слові — гнів проти несправедливості, туга за втраченою волею і безмежна любов до Батьківщини. Його знамените «Борітеся — поборете!» із поеми «Кавказ» сьогодні звучить не як риторичний заклик, а як трагічне передбачення. Ці слова проростають у реальності окопів, у темряві бліндажів, у серцях тих, хто стоїть на передовій.

У сучасному мілітарному просторі Шевченко постає не як абстрактний образ із підручника, а як духовний побратим українського воїна. Його портрети на позиціях Збройних сил України — це не декоративний жест, а знак глибокої внутрішньої єдності поколінь. Поет, який знав гіркоту заслання і приниження, стає символом незламності. Його суворий погляд із муралів у прифронтових містах ніби запитує: чи гідні ми тієї свободи, за яку платимо такою дорогою ціною?

Трагічність шевченківського образу полягає в тому, що він передбачив повторюваність історії. Імперія, проти якої він підняв свій голос, знову повернулася у нових формах. Його поезія розкриває механізм колоніального поневолення — знецінення мови, культури, людської гідності. Сучасна війна довела: ці попередження не були метафорою. Вони були гіркою правдою, яка проросла крізь століття.

Водночас Шевченко не оспівував війну як тріумф. У його творах відчутна глибока скорбота за людськими долями. У «Гайдамаках» він показує не лише героїзм повстання, а і його страшну ціну. Він не приховує сліз матерів, руїн, крові. Саме тому його слово звучить особливо елегантно і стримано в сучасному контексті: воно не закликає до ненависті заради ненависті, а стверджує необхідність боротьби заради життя.

Мілітарність у шевченківському вимірі — це не культ сили, а моральний обов'язок перед власним народом.

Сучасний український воїн, який стоїть на захисті держави, ніби продовжує ту невидиму лінію, що тягнеться від козацьких часів, через

шевченківське слово — до сьогодні. У цій лінії поєднуються біль і гідність, страх і відвага, втрати й віра. Шевченко стає символом внутрішньої стійкості — тієї тиші в серці, яка дозволяє вистояти навіть тоді, коли навколо руйнується світ.

Особливої сили його образ набуває в інформаційній війні. Слово, яке колись забороняли й переслідували, сьогодні звучить вільно, але з тією ж викривальною енергією. Воно руйнує імперські міфи, нагадує про право народу на власний шлях, формує моральний хребет суспільства. Шевченко стає не лише поетом минулого, а й учасником сучасного духовного спротиву.

У візуальній культурі воєнного часу його образ трансформується: Кобзаря зображають у військовому однострої, з елементами сучасного спорядження, інколи — із суворим, зосередженим виразом обличчя, що ніби відображає досвід усієї нації. Ця інтерпретація має глибокий символізм. Вона свідчить про те, що поет не віддалений від сьогодні, а перебуває поруч — як моральна опора і нагадування про відповідальність перед історією.

Образ Шевченка у сучасному мілітарному контексті — це образ сумної величі. Він поєднує в собі трагічне знання про жорстокість світу і непохитну віру в торжество справедливості. Його слово не втрачає елегантності навіть тоді, коли говорить про кров і неволю. Воно зберігає гідність — ту внутрішню красу, яка народжується з правди.

Сьогодні Шевченко — це жива тінь над полем бою, це шепіт у темряві укриття, це рядок, який тримає людину в найважчі хвилини. Він нагадує, що боротьба за свободу завжди має трагічний вимір, але водночас вона є єдиним шляхом зберегти людську гідність. У цьому — його сучасність і його велич.

Вероніка-Іванна КОПАЧ
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

РОЛЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ПРОЦЕСІ МОВНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНСТВА

Постать Тараса Шевченка — це ідеальна демонстрація того, як мова перетворює етнос на націю. Якщо пропустити історію нашої мови крізь призму феномену Кобзаря, ми побачимо живий алгоритм нашого самовизначення:

- академічний етап — відродження слова. Шевченко не просто писав вірші — він систематизував лінгвоетнографічну спадщину в «Кобзарі». До нього українську мову сприймали як наріччя, але він дав нам зразки «високої літератури», що стали фундаментом нашої окремішності. Через

його слово наша національна свідомість почала переростати у самосвідомість: ми зрозуміли, що ми не малороси, а українці;

- культурний етап — мова як спільний знаменник. Шевченкове слово виробило ту саму «єдину літературну мову», яка почала функціонувати всюди — від селянської хати до віталень інтелігенції. Він довів, що українська мова може обслуговувати і глибоку філософію, і гостру політику, об'єднуючи освічені верстви довкола спільного смислового поля;

- політичний етап — від слова до Держави. Шевченко заклав візію незалежної національної держави. Його заклик «Борітеся — поборете!» — це і є перехід до третього етапу, де нація, об'єднана мовою, прагне політичної суб'єктності. Він став тією «мовною елітою», яка стерла регіональні відмінності, створивши єдиний етносоціальний організм.

Шевченко — це ми, бо він дав нам інструмент (мову), за допомогою якого ми не просто висловлюємо почуття, а будуємо свій державний дім.

Перетворення «старого» на «нове» в нашій історії — це шлях від книжної мови еліт до живої енергії народу, де постать Шевченка стає точкою неповернення.

Відмова від чужого на користь свого. Стара літературна мова була величною, нею писали статuti й літописи, але вона залишалася мовою канцелярій та храмів. Вона не могла зшити народ в одне ціле, бо не звучала в серці звичайної людини. Коли ми кажемо «Шевченко — це ми», ми маємо на увазі момент, коли мова нарешті «спустилася» з державних полиць у народну стихію.

- Мова як інструмент консолідації. До Шевченка українство було роз'єднане кордонами імперій та соціальними бар'єрами. Але саме Кобзар зробив нову літературну мову (базовану на народній говірці) магнітом для всіх: від селянина до інтелігента. Він довів, що мова, якою співає мати над колискою, здатна бути мовою високої поезії та політичного маніфесту.

- Вихід із цивілізаційного затінку. Після того як стару мову витіснили з офіційного вжитку, Україна ризикувала зникнути як суб'єкт. Шевченко повернув нас у «глобальні процеси». Його слово стало тим фундаментом, на якому ми почали будувати власну інституціоналізацію. Він не просто писав вірші — він створював простір, де українці відчули себе єдиною нацією, попри всі заборони та утиски.

Шевченко — це ми, бо він вибрав не мертву букву закону, а живу душу слова. Він перетворив мову із «засобу спілкування» на волю до буття, зробивши її головним чинником нашого виживання в часи, коли державність була лише мрією.

Завершуючи цей історичний шлях, ми бачимо головний парадокс: українська держава впала, але українська нація народилася саме тоді, коли заговорила на повний голос. Ці етапи виглядають так:

- **Мова як уряд у вигнанні.** Коли в нас відібрали гетьманів, військо та канцелярії, нашою єдиною територією свободи стала мова. Дослідники

кажуть, що бездержавність вбиває націю, але Шевченко довів зворотнє: він перетворив мову на «фортецю», яку не змогли взяти жодні імперії. Ми вижили як народ не завдяки державним інститутам, а завдяки «Кобзарю».

- **Від сміху до пророцтва.** Якщо І. Котляревський показав, що нашою мовою можна жартувати й любити, то Шевченко показав, що нею можна молитися, проклинати деспотів і проголошувати волю. Він вивів мову з «бурлескного гето» на рівень світової інтелектуальної потуги. Шевченко — це той момент, коли ми перестали бути «смішними малоросами» і стали нацією з власною візією майбутнього (По-моєму, ще дотепер частина нас так себе бачить, ні?).

- **Консолідація всупереч кордонам.** Валуєвський циркуляр та Емський указ намагалися перетворити українську мову на мертвий діалект, але слово Шевченка вже перетнуло всі кордони. Воно об'єднало Полтаву і Львів, Київ і Галичину. Коли ми кажемо «Шевченко — це ми», ми маємо на увазі той живий зв'язок, який тримає нас разом, попри будь-які спроби розділити Україну між імперіями.

- **Мова — інструмент реанімації.** У найтемніші часи заборон Шевченкове слово стало «дефібрилятором» для нашої свідомості. Воно не просто «обслуговувало сфери життя» — воно творило життя, даючи відповідь на питання «Хто ми?».

Шевченко — це ми, бо він став нашим «беззбройним військом». Він довів: якщо у нації є власна мова, вона обов'язково створить власну державу, скільки б часу це не зайняло.

ЛІТЕРАТУРА

1. Забужко О. С. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ : Факт, 2006. 148 с.
2. Грабович Г. Ю. Шевченко як міфотворець : семантика символів у творчості поета / пер. з англ. С. Павличко. 3-тє вид., випр. і допов. Київ : Критика, 1998. 211 с.
3. Дзюба І. М. Тарас Шевченко: Життя і творчість. 2-ге вид., доопрац. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 718 с.
4. Ушкалов Л. В. Шевченко від А до Я ; ілюстр. А. Стефурак. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 80 с.
5. Шевченко на кожен день / упоряд. В. Герасим'юк ; з коментарями. Львів : Свічадо, 2019. 320 с.
6. Шевченко. Прорив : [мистецький проект] / авт. ідеї та кер. проекту П. Гончар. Київ : Мистецький Арсенал, 2014.

ВІЧНИЙ ПОБРАТИМ – ПОЗИВНИЙ «КОБЗАР»

Історія України – це історія боротьби за свободу, гідність і право бути незалежним народом. У цій боротьбі українців у різні часи підтримувало слово, яке не втратило своєї сили й донині, – слово Тараса Шевченка.

Його поезія стала символом нескореності, віри та національної гідності. Минуло вже понад два століття від дня народження Кобзаря, однак його думки, заклики та мрії продовжують жити серед українців, особливо серед тих, хто сьогодні зі зброєю в руках захищає свою державу.

Яскравим свідченням цього є події сучасної російсько-української війни. Військовослужбовці 10-ї окремої гірсько-штурмової бригади Збройних Сил України, виконуючи бойові завдання на сході держави, до Дня народження Тараса Шевченка створили і прочитали на передовій вірш про уявну розмову з Кобзарем. Автором тексту став прапорщик, поет і пісняр Гліб Бабіч (на жаль, сьогодні він повнив ряди небесного воїнства) У своєму творі він показав Шевченка не лише як великого поета минулого, а як сучасного побратима, який був би поруч із воїнами – у бліндажі, в окопі, серед тих, хто щодня захищає Україну. У цьому образі Кобзар постає не як далекий історичний символ, а як живий боєць, який разом із побратимами бореться проти ворога, підтримує їх словом і надихає на боротьбу. Такий художній образ підкреслює головну думку: ідеї Шевченка залишаються актуальними й сьогодні, а його поезія продовжує зміцнювати дух українських воїнів.

Цей духовний зв'язок поколінь проявляється у багатьох символічних подіях сучасної війни. Так, у 93-й окремій механізованій бригаді ЗСУ «Холодний Яр» служить боєць із Черкащини Володимир Шевченко, який надзвичайно схожий на свого видатного земляка – Тараса Шевченка. У мирному житті він навіть переміг у конкурсі двійників Кобзаря. Серед побратимів військовий отримав символічне прізвисько «Тарас», що ще раз підкреслює, наскільки глибоко постать поета присутня в сучасному українському військовому середовищі.

Не менш символічною стала подія під час звільнення міста Балаклія на Харківщині у вересні 2022 року. Українські військові, знімаючи російську пропаганду з міських білбордів, під одним із плакатів знайшли портрет Тараса Шевченка та уривок із його поеми «Кавказ»:

Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава,
І воля святая!

Ці слова, написані ще в ХІХ столітті, стали справжнім духовним гаслом сучасної боротьби українського народу.

Особливе місце у збереженні цього духовного спадку посідає й книга «Фронтвий Кобзар», створена українським художником, волонтером і воїном-добровольцем Сергієм Пущенком. Він був заслуженим діячем мистецтв України, автором сотень картин і водночас захисником Батьківщини. У своїй творчості Сергій поєднав поезію Шевченка з фотографіями сучасної війни, створивши унікальні художні колажі, що зшивають минуле й сьогодення. На жаль, у 2022 році Сергій Пущенко загинув у бою під Києвом, але його мистецтво та ідея «Фронтвого Кобзаря» продовжують жити як символ незламності українського народу.

Сьогодні українські військові читають вірші Тараса Шевченка у бліндажах і на передових позиціях, інколи просто під звуки вибухів. Ці рядки стають для них джерелом сили, нагадують про історичну боротьбу українців і додають віри у перемогу.

Отже, Тарас Шевченко залишається для українських воїнів не лише великим поетом минулого, а й духовним побратимом, символом боротьби за правду і свободу. Саме тому його слово продовжує жити на фронті, підтримуючи тих, хто сьогодні боронить Україну. Сьогодні, як і багато років тому, його рядки звучать не просто як поезія — вони звучать як наказ, як заклик до боротьби, як віра у перемогу. Українські воїни беруть до рук зброю, але разом із нею вони несуть у серці слово Кобзаря, яке нагадує: **правда і свобода завжди перемагають.**

Тому Тарас Шевченко для нас — не лише сторінка підручника історії. Він — голос нації, що звучить крізь століття. Він — символ незламності українського духу. І поки його слова живуть у серцях українців, поки вони звучать у бліндажах, на передовій і в мирних містах — Україна була, є і буде вільною.

Поліна МЯКОТА

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

ПРОРОЦТВА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ

Історія України пронизана болем, боротьбою та невтомним прагненням до свободи. Упродовж століть український народ зазнавав утисків мови й культури, насильства та принижень від імперських влад, неодноразово втрачав державність. Одним із тих, хто найглибше відчув і зумів передати трагедію свого народу, є Тарас Шевченко. Його творчість стала не лише літературним надбанням, але й духовним відгуком народу, який жагуче прагнув волі.

Війна України за свою незалежність — це не випадковий політичний конфлікт, а кульмінація багатомісячного протистояння. Про те, що цей бій неминучий, попереджали поети, політики, святі та військові стратеги різних епох. Їхні слова, які колись здавалися метафорами, сьогодні стали нашою реальністю. Наріжним каменем в українському супротиві залишається Тарас Шевченко.

Його тексти — це геополітичний код нації, який застерігав нас крізь віки. Слова «Борітеся — поборете, вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!» сьогодні стали головним девізом кожного захисника.

Кобзар закликав українців до **ментальної дистанції** від агресора, нагадуючи, що «москалі — чужі люде, роблять лихо з вами», і водночас давав візію майбутнього, де «на оновленій землі врага не буде», а будуть вільно жити люди.

Цю думку підхоплювали й інші класики. Іван Франко наголошував на остаточному розриві з імперією, стверджуючи, що «нам пора для України жити», а не служити чужим інтересам. Олександр Довженко у часи Другої світової війни з боєм зазначав, що саме велика кров і випробування зрештою навчать українців бути справжньою нацією.

Люди, які безпосередньо протистояли російському імперіалізму в ХХ столітті, залишили по собі надзвичайно точні прогнози.

Джихар Дудаєв ще у дев'яностих роках ХХ ст. передрікав, що росія обов'язково зіткнеться з Україною у смертельному двобої, і саме тут вона знайде свій кінець, коли зійде сонце української свободи. Степан Бандера та В'ячеслав Чорновіл також попереджали, що будь-яка форма російської влади — чи то більшовицька, чи «демократична» — завжди намагатиметься знищити українську самостійність, тому збройна агресія є лише питанням часу.

Ці слова сприймаються не лише як поетичні рядки, а і як справжній духовний символ українського народу. Вони втілюють віру в те, що навіть у найскладніші й найтемніші часи народ може відродитися і вибороти свободу.

Духовні провідники та мислителі бачили цю війну як іспит для душі народу. Карпатський мольфар Михайло Нечай та митрополит Андрей Шептицький говорили про велике страждання й вогонь, через які Україна має пройти, щоб очиститися та здивувати світ своєю незламністю.

*Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поле.*

Навіть у найтемніші часи Василь Стус вірив, що майбутнє — це територія нашої боротьби, де ми врешті-решт змиємо з себе московський бруд. Сучасні голоси лише підтверджують ці давні істини.

Ліна Костенко влучно зауважує, що ми — атланти, які тримають небо, захищаючи світ від невиліковної імперськості сусіда. А Левко Лук'яненко та Валерій Залужний резюмують: ми не обирали цю війну, але ми прийняли бій, який закінчиться лише тоді, коли останній окупант залишить нашу землю. Всі ці вислови, зібрані з різних епох, свідчать про одне: український народ завжди відчував наближення цього історичного моменту. Події сьогодення доводять, що слова пророків були не залякуванням, а дороговказом. Як і передбачав Шевченко, правда на нашому боці, а отже — і перемога. Бо сила, що намагається знищити нашу свободу, врешті-решт руйнує саму себе.

Шевченко, здається, передбачав, що шлях України до незалежності буде тривалим і тяжким. У його поезії відчувається гіркий біль та розуміння того, що імперія ніколи не поступиться своєю владою без спротиву. Поет застерігав, що справжня свобода потребуватиме великих жертв.

*Схаменіться! будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!*

Минуло понад століття після його смерті, але ці слова набули нового, трагічного звучання. У XXI столітті Україна знову опинилася перед обличчям російської агресії. Війна на сході розпочалася 2014 року, а 2022-го Росія вдалася до повномасштабного вторгнення. Шевченко став уособленням незламності українського духу. Його поезія зберігає пам'ять про минулі страждання, попереджає про загрозу імперського поневолення і водночас надихає до єдності та боротьби.

Сьогодні український народ переживає складні випробування, проте, як і багато поколінь до нього, продовжує боротися за свободу та право жити на рідній землі. У цій боротьбі слово Шевченка залишається потужним і актуальним.

Його творчість нагадує, що навіть у найважчих і найтрагічніших періодах історії народ не має права занепадати духом і втрачати віру в свої сили. Адже свобода, здобута ціною стількох жертв і страждань, є найвищою цінністю.

Тарас Шевченко був не просто поетом свого часу — він увіковічнився як голос України через століття. І доки житиме український народ, доки триватиме боротьба за незалежність, його слово залишатиметься символом болю, гідності та нескореної волі до свободи.

Сьогодні, коли Україна знову проходить через важкі випробування, слово Шевченка звучить особливо сильно і проникливо. Воно підтримує

дух, об'єднує людей і нагадує про нашу історію, застерігаючи від забуття та байдужості.

І поки українці пам'ятають свою історію, поки бережуть свою мову, культуру та прагнення до свободи, доти житиме й слово Шевченка.

Воно буде звучати у серцях людей як символ болю і надії, пам'яті і боротьби, віри у те, що Україна вистоїть, відродиться і житиме у свободі. Бо слово великого поета — це не лише література. Це голос нації, що кличе до гідності, єдності та світлого майбутнього.

Вікторія ОРЛЯНСЬКА

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ТАРАС ШЕВЧЕНКО: КВАНТОВИЙ СТРИБОК

В історії України є відомий письменник та художник, який відомий своїм тяжким життям і великою любов'ю до українського народу. Протягом життя, ми багато разів чули його ім'я – це починається ще із шкільних підручників, ви, певно, вже здогадались, про кого йтиметься. Так. Про Тараса Шевченка.

У шкільній програмі приділяється багато часу на вивчення його творів, але далеко не всі учні, інколи навіть дорослі, розуміють Шевченківські твори та їх значущість, і те, наскільки вони можуть переплітатися із нашим сьогоденням.

Тому сьогодні ми поговоримо про феномен “Квантового стрибка Шевченка”.

Уперше такий умовний термін використав Олександр Грехов у назві свого проекту, що зображував Тараса у різних образах відомих персонажів поп-культури. Спочатку захід планувався як виставка, але коли він стартував, портрети лишилися цілими лише протягом першого тижня. Потім майже всі роботи були порізані. Це сталося тому, що були ті, хто вважав образ Шевченка недоторканим, бо він символ українства та Батько нації. Але метою цієї виставки було саме підвищити інтерес молоді до постаті Тараса, показати, що його образ - це не просто картинка ідеального генія з підручника української літератури, а й щось, що може бути близьким до них. І справді, це привернуло увагу молоді.

Ми можемо зауважити, ставлення дітей до будь-якої згадки про нього. Тому мені хочеться розповісти один момент про згадку Шевченка у сучасному шоу, де одним із конкурсів є розповісти про діяча минулого у якби він був у сьогоденні. Що найбільше мене торкнуло – це те як добре учасник шоу передав його ставлення до цього "возвеличення". На власний лад передам: "Мене ніхто не любить, а все чому? Тому що я у кожному підручнику? За те що пам'ятники мене стоять всюди? Я цього просив?"

Насправді, дуже важливо показати різні сторони мистецтва та життя Тараса Шевченка. Бо те як ми ставимось до нашого минулого впливає на наше теперішнє і майбутнє.

Якщо ж говорити про те, коли я усвідомила значення поняття “Квантовий стрибок Шевченка”, то це почалось ще у 2014 році на майдані. Саме тоді Сергій Нігоян, родом із Дніпропетровщини(він також є моїм земляком) під час Революції Гідності читав твір Шевченка «Кавказ», вкладаючи власний сенс у знамениті рядки:

*І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*

На мою думку, ці слова сильно мотивували не давали здатись і боротись далі. Також є приклад цитування цього твору у 2022 році (звільнення м.Балаклія, обл.Харків), під час зривання російського плакату:

*І вам слава, сині гори,
Кригою окуті.
І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*

Тоді про це написало Міністерство культури та інформаційної політики: "Наші бійці ЗСУ у Балаклії знімають рашистський плакат, під яким увесь час окупації був Тарас Шевченко та його вірш." Той що цитувався раніше.

Це все є яскравим прикладом, того, що твори Тараса Шевченко не належать певній епосі, вони мають бути близькі кожному поколінню. Тому значущість постаті цієї людини є достатньо великою, і цим не можна нехтувати, а треба берегти та нести у наступні покоління. Показуючи, як можна любити та шанувати свою батьківщину.

ФОРМУВАННЯ ГУМАННОСТІ МАЙБУТНЬОГО ОФЦЕРА ЗАСОБАМИ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сучасний етап розвитку українського суспільства та держави характеризують складними соціально-політичними процесами і викликами у сфері безпеки. У цих умовах особливого значення набуває підготовка висококваліфікованих військових кадрів, які поєднують професійну компетентність із високими моральними та гуманістичними якостями.

Одним із потужних джерел духовного та морального виховання є національна культурна спадщина, зокрема творчість видатного українського поета, мислителя і художника Тараса Шевченка.

З допомогою мистецтва Шевченко виражав свої вольові поривання, емоції, громадянську та патріотичну позицію, побудовану на любові до батьківщини. Процес його творчості розглядають як злиття особистості митця із естетичним творчим світом. Можна з впевненістю сказати, що мистецтво має терапевтичні властивості, адже під час творчого акту людина звільняється від негативних емоцій, агресії та асоціальних вчинків. Значне місце у формуванні переконань та поглядів юнацтва займає мистецтво, адже воно вагомо впливає на становлення ціннісних орієнтацій в особистості підлітка. Шевченко нашо вухує нас на роздуми, наскільки важливим питанням є виховання патріотичного різнобічно національно свідомого та гармонійно розвиненого високоосвіченого індивіда, який буде здатний до саморозвитку та самовдосконалення, спроможний до виявлення національної гідності як носій культури. Звідси бачимо що основою національно-патріотичного виховання стає формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та до самої себе й активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції [1, с.13–14].

Гуманізм є однією з ключових моральних категорій, яка визначає ставлення людини до інших людей, суспільства та держави. Для військовослужбовця гуманізм означає повагу до людської гідності, відповідальність за життя підлеглих, здатність приймати рішення з урахуванням моральних принципів.

Поетична творчість Шевченка відзначається глибоким гуманізмом, любов'ю до людини та прагненням до справедливості. У його творах розкриваються теми свободи, людської гідності, боротьби проти соціального та національного гноблення. Поезія митця сприяє формуванню в курсантів почуття патріотизму, відповідальності за долю Батьківщини та усвідомлення власної ролі у її захисті. Вивчення творів Шевченка стимулює моральні роздуми, формує здатність аналізувати суспільні явища та оцінювати їх з позицій гуманістичних цінностей.

Прозова спадщина Шевченка також має значний виховний потенціал. У своїх повістях автор розкриває складні людські долі, моральні конфлікти, проблеми соціальної несправедливості.

У творчості Кобзар порушує питання взаємозв'язку думок з почуттями людини. Разом з розвитком думок ідейного змісту оновлюються й почуття. Серед найбільших моральних переживань поет виокремлює почуття любові до власного народу, до Батьківщини. Почуття любові дає наснагу пережити неволю, важкі випробування та зберегти бадьорість духу людини. Природа людських почуттів є суспільно зумовленою, а їхні прояви спрямовуються по-різному. Людина в радості намагається поділитися нею з іншим, а ще більше потребує сторонньої підтримки людина, яка переживає горе, розпач, страждання [2, с. 21].

Окрім літературної діяльності, Шевченко був видатним художником. Його образотворча спадщина включає численні картини, малюнки та офорти, які відображають життя народу, історію та культурні традиції України.

Мистецтво має потужний психологічний вплив на особистість. Воно допомагає розвивати емоційну чутливість, духовну рівновагу та внутрішню гармонію. Для майбутнього офіцера це важливо, адже професійна діяльність військового часто пов'язана зі стресовими ситуаціями та необхідністю прийняття відповідальних рішень.

Отже, творчість Тараса Шевченка має значний виховний потенціал у формуванні гуманності майбутніх офіцерів. Поезія, проза та образотворче мистецтво митця сприяють розвитку моральної свідомості, патріотизму та духовної культури курсантів. Інтеграція творчої спадщини Шевченка у систему гуманітарної підготовки курсантів ВВНЗ є важливим чинником формування гуманістично орієнтованої особистості офіцера. Такий підхід сприяє вихованню військового лідера, здатного не лише ефективно виконувати професійні обов'язки, але й діяти відповідно до принципів гуманізму, поваги до людської гідності та відповідальності перед суспільством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус А. Т. Шевченко як зразок громадянської принциповості і моральної чистоти. URL: https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/zvit%202014/seminaru_ta_konferentsii/8.2.pdf.

2. Маслюк А. Творчість Тараса Шевченка крізь призму матеріалістичних поглядів Г. Костюка та психоаналітичних С. Балея та Я. Яреми. URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2017/1/06.pdf>.

ВІД ОРСЬКОЇ ФОРТЕЦІ ДО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ: ДОСВІД ЗАСЛАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА І СУЧАСНІ ПРАКТИКИ РОСІЙСЬКОГО НАСИЛЬСТВА

2014 року росія окупувала Крим та розпочала кровопролитну війну на Сході України, проте саме 24 лютого 2022 року стало переломним моментом — остаточним зриванням масок для всього світу і доказом того, що минуле завжди наздоганяє: імперія залишається загарбницькою попри всі показові й брехливі спроби постати перед західними демократіями як правова держава після розпаду Радянського Союзу, адже саме імперське зерно глибоко вкорінене в самій сутності функціонування росії як організму. Проте українці довели і собі, і всьому світові, який не залишав нам навіть гіпотетичного шансу вистояти й поспішав «замовляти таксі» нашому президентові, що ми здатні не просто чинити опір, а й триматися і боротися. Наш спротив триває. За своєю природою збройне протистояння Російській імперії, яке Україна веде впродовж століть [5], має характер справедливої боротьби. Воно узгоджується з концепцією справедливої війни, яку розробили святий Августин і святий Тома Аквінський [1; 3], відповідно до якої застосування сили може бути морально виправданим, якщо воно спрямоване на зупинення більшого зла, зокрема насильства й убивств. У цьому контексті йдеться про захист фундаментальних прав — права на життя, національну ідентичність, недоторканність кордонів і територіальну цілісність держави, а також про необхідність активної протидії таким явищам, як геноцид, урбіцид та екоцид. Озираючись у минуле, ми знайдемо чимало постатей, які проникливо розпізнавали справжню сутність так званої загадкової російської душі, і одним із найяскравіших прикладів є Тарас Шевченко.

Від перших поетичних спроб і особливо в період «трьох літ» творчість Шевченка постає як свідомо інтелектуальна протидія імперському баченню дійсності, яке цілеспрямовано формували через освітні інституції, літературу, пресу та суспільні наративи й закріплювали владні механізми. Одним із визначальних інструментів цієї протидії став його мовний вибір. Шевченко не лише утверджує українську мову як повноцінний засіб художнього мислення, протиставляючи її російській, а й виходить за межі тодішньої бурлескної традиції, звертаючись до глибшої, книжної слов'яно-української лексики. Це відкриває можливість для розширення тематичного спектру його творів і надає їм виразного філософського виміру. Така стратегія — поєднання національної мови з високим стилем — фактично спростовувала імперські уявлення про другорядність або відсутність української мови як культурного явища. Водночас, як

зауважував Іван Дзюба, Шевченко не був одинаком у цьому процесі — його творчість стала частиною ширшого руху національно-мовного утвердження [4].

Після розгрому Кирило-Мефодіївського братства у 1847 році Тараса Шевченка заарештувала російська влада. Причиною стали не лише підозри щодо участі у братстві, а передусім його твори, які критикували самодержавство, кріпацтво та політику Російської імперії. Особливо обурювали сатиричні зображення царя й імперської системи. У книзі «За лаштунками імперії» Віра Агеєва зазначає, що Шевченко із сарказмом зображує імперського Іншого [2]: український і російський світи ворожі та несумісні, і про мирне співіснування не йдеться.

За наказом Миколи I його відправили до Оренбурзького корпусу із забороною писати та малювати. Заслання супроводжувала сувора дисципліна, фізична праця та ізоляція. Попри заборону Шевченко таємно продовжував творити, а під час наукової експедиції до Аральського моря (1848–1849) працював художником, фіксуючи природу та побут. Заслання стало випробуванням, але водночас вплинуло на його світогляд і подальшу творчість. Відлучення від батьківщини в Шевченка породжує травматичне відчуття обірваних часових зв'язків і покинутості в міжчассі, а чужина символізує забуття, відмирання спогадів і відчуження від історичного спадку: «Там сонце, там місяць ясніше сія / Там з вітром могила в степу розмовляє / Там не одинокий був би з нею й я» [6].

У поемі «Кавказ» Шевченко створює образ спротиву на протигагу імперській риторичі Пушкіна. Якщо у російській літературі Кавказ часто постає як простір, що треба «підкорити» й «цивілізувати», то у Шевченка він символізує нескореність. Центральний образ — Прометей, прикований до скелі, якого щодня роздирає орел, що уособлює насильство Російської імперії. Прометей не вмирає, кат «не вип'є живущої крові», тобто народ не можна остаточно знищити, що формує ключову ідею: імперія може завдавати страждань, але не зламати дух свободи [6].

Саркастичний тон «Кавказу» підкреслює іронію над імперською «величчю», яка тримається на страху, цензурі та примусовій тиші: «од молдованина до фіна / на всіх язиках все мовчить» [6]. Шевченко висміює риторичу, що виправдовує загарбання чужих земель, та підкреслює природне право людини на свободу і власність (хата і шматок землі).

Якщо «Кавказ» зосереджений на колоніальній периферії, то «Сон» викриває центр імперії. Петербург постає абсурдним, жорстоким і морально порожнім; Петро I у поемі карикатурний — з «витріщеними» очима та неприродною позою, що символізує ненаситну жадобу загарбання [6].

Обидві поеми об'єднує ідея викриття імперії як системи насильства і обману: «Кавказ» показує колоніальну периферію, «Сон» — морально деградований центр. Віра Агеєва констатує, що «після одчайдушно безбоязного розрахунку Шевченка з минулим епоха подвійної лояльності

та готовність будувати державу разом із переможцями безповоротно відійшли в минуле» [2].

Наративи і практики російської імперськості незмінні крізь століття, і можна провести болючі паралелі з нашим сьогоденням в умовах війни: як тоді, так і зараз, «переможці» пильно дбають про історичну й культурну амнезію завойованих. Згадка «російська федерація» викликає низку асоціацій. Теракт в Оленівці, де загинули українські військовополонені «Азову», а також утримування захисників у Таганрозі, яке супроводжували катування, приниження і психологічний тиск, демонструють свідоме ігнорування норм міжнародного гуманітарного права. Маріуполь став символом тотального знищення: бомбардування драмтеатру, облога «Азовсталі», руйнування міста разом із вбивством його мешканців. Удар по дитячій лікарні «Охматдит», підриг Каховської ГЕС, який спричинив масштабну екологічну катастрофу та гуманітарну кризу, а також виявлення масових поховань в Ізюмі після деокупації. Ракетні удари по житлових будинках у Дніпрі та Харкові, Львові та Тернополі. Окремим виміром цієї політики є переслідування. У період окупації в Херсоні систематично фіксували викрадення, функціонування катівень і тиск на місцеве населення. В окупованому Криму системного характеру набули репресії проти кримськотатарських активістів: незаконні арешти, політично мотивовані вироки, утримування в ізоляції, тиск на родини та релігійні громади. І цей список, на жаль, можна дуже довго продовжувати.

Показовим у цьому контексті є епізод після звільнення Балаклії у 2022 році: українські військові, демонтуючи російський пропагандистський білборд, виявили під ним зображення Тараса Шевченка з рядками «Борітеся – поборете!» Цей момент набуває символічного значення: попри спроби витіснення, українська культура й ідентичність не зникають, а зберігаються під шаром нав'язаних наративів.

Їхнє повернення після деокупації засвідчує не лише відновлення територій, а й відновлення сенсів. Це і є про зміст того, за що ми боремося, на що надіємося та у що віримо попри все.

ЛІТЕРАТУРА

1. Августин Аврелій. Про град Божий. Київ : Основи, 1999.
2. Агеева В. П. За лаштунками імперії. Київ : Віхола, 2021.
3. Аквінський Т. Сума теології. Львів : Свічадо, 2010.
4. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ : Києво-Могилянська академія, 1998.
5. Грицак Я. Й. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021.
6. Шевченко Т. Г. Кобзар. Київ : Дніпро, 2011.

ПРОРОЧІ ВІЗІЇ У ТВОРЧОСТІ Т. ШЕВЧЕНКА

Актуальність дослідження Шевченкових візій у контексті нашого сьогодення полягає в переосмисленні постаті Т. Шевченка як духовного еталона. Він вчив відрізняти істинну любов до Батьківщини від фарисейства, а справжню волю — від свавілля. Пророчі ідеї Шевченка про «сім'ю вольну, нову» [1, с. 328] — це ідеал суспільства, побудованого на засадах любові, справедливості та поваги до людської особистості. Його заклик «Борітеся — поборете!» має не лише мілітарний, а й глибоко етичний підтекст: це заклик до щоденної боротьби зі злом усередині себе та в навколишньому світі. Лише нація з чистою совістю та незламною вірою, за переконанням поета, здатна успадкувати омріяну землю. Вшановуючи пам'ять Великого Кобзаря, ми усвідомлюємо, що 47 років його життя, значна частина яких пройшла в неволі, були жертвою заради нашого майбутнього. Його творчість — це невмируща енергія, що живить українську культуру та державність. Пророчі візії Тараса Григоровича продовжують здійснюватися сьогодні, надихаючи нас на розбудову країни, про яку він мріяв. Саме тому вивчення його спадщини від початкової школи до закладів вищої освіти є запорукою того, що слово Шевченкове залишатиметься живим вогнем, який освітлює шлях української нації крізь віки до остаточної перемоги правди та свободи.

Тарас Шевченко для кожного свідомого українця не просто народний поет, талановитий митець, а й національний Пророк, апостол правди, заступник знедолених, провидець, великий патріот України. Пророчий дар Кобзаря ґрунтується на його унікальній здатності бачити крізь час, перетворюючи біль поневоленого народу на стратегічний дороговказ для майбутніх поколінь. Його слова сьогодні — це не просто рядки на аркуші паперу, а живий маніфест, який звучить актуально як ніколи, особливо в часи випробувань, які переживає наша країна. Адже майже кожна сторінка «Кобзаря» — це палкий заклик любити свій край, пророчий осуд усякої неправди, засудження насильства, релігійного лицемірства й соціальної несправедливості [3].

Центральною у профетичному (від гр. *propheteia* – пророцтво) дискурсі Шевченка є категорія моралі. Для поета не існувало вільної держави без високої духовності її громадян. Його візії — це передусім моральний закон, де свобода є нагородою за внутрішню гідність та вірність правді. Шевченко виступав як суворий та справедливий суддя, застерігаючи, що національна катастрофа починається з духовної руїни та байдужості еліти. У відомих рядках про Україну, яку «злії люде присплять» та яку «в огні її, окраденую, збудять» [1, с. 350], закладено ґрунтовне попередження про те,

що за право бути господарем на власній землі доведеться платити високу ціну, якщо народ втратить свій моральний хребет. Сьогодні, коли ми захищаємо суверенітет та територіальну цілісність у боротьбі з агресором, шевченківська етика спротиву стає нашою головною духовною зброєю.

Важливою складовою пророчих візій Тараса Шевченка є їхній всеохопний духовний вимір. Поет був людиною глибокої віри, що відображено в його творчості: слово **Бог** у його поезії вжито майже дві тисячі разів [4]. Для Шевченка віра була не лише релігійним почуттям, а й передусім моральною основою людського життя та національного відродження. У багатьох творах поет звертається до Бога як до найвищого судді людської історії: «Моліться Богові одному, моліться правді на землі...». Саме з вірою пов'язаний і його знаменитий заклик до боротьби: «Борітеся – поборете, вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!». У цих рядках поєднуються духовність, моральна відповідальність і віра в історичну справедливість.

Тарас Шевченко осмислював історію не лише як послідовність подій, а як духовний процес, у якому людина й нація пізнають Бога через власну самореалізацію. Для поета національна свідомість була глибшим явищем, ніж соціально-класові чи політичні поділи суспільства. Саме тому в його поезії звучить упевненість у неминучому відродженні народу: «прокинеться воля, козак оживе». Однак таке відродження можливе лише за умови глибокої віри у правоту своїх переконань, адже, за словами поета, «в кого віри нема, — надії нема».

У своїх пророчих візіях Шевченко наголошував і на важливості духовного та інтелектуального розвитку народу. Поет закликав українців відкриватися світові, але водночас не втрачати власної культурної основи, що виразно звучить у його відомих словах: «Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь». У цьому заклику втілено ідею гармонійного поєднання національної ідентичності з відкритістю до світової культури, що є важливою складовою шевченківської візії майбутнього України.

Вражають роздуми Тараса Шевченка про магічну силу рідного слова, яке здатне оживити серце, нагадати про рідний дім і дати розраду навіть у найтяжчі хвилини неволі: «Ну що б, здавалося, слова... Слова та голос – більш нічого. А серце б'ється-ожива, як їх почує». Цими рядками Шевченко підкреслює моральну й духовну силу слова, яке здатне впливати на людську душу та пробуджувати національну свідомість.

Узагальнюючи, варто зазначити, що вибір назви секції «Шевченко – це ми» є цілком закономірним, оскільки цінності, які пропагував Тарас Шевченко, залишаються актуальними й у сучасному суспільстві. Зокрема, у посланні «І мертвим, і живим, і ненародженим...» автор наголошує на важливості освіти та самопізнання, що відображено у відомому вислові: «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя».

Вагомим є також значення Шевченка як мислителя та дидакта, чії ідеї сприяють формуванню національної свідомості, моральних орієнтирів і освітніх цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Тарас. Повна збірка творів : у 3 т. Київ : Держлітвидав, 1949. Т.1. 688 с.
2. Голембовська Т. Пророчі мотиви в «Кобзарі» Тараса Шевченка та «Прапорах духа» Олени Теліги // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Ужгород, 2013. Випуск 1 (29). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1950f204-17d5-41b0-a7bf-f9189f647f40/content>
3. Гайдар О. М. Тарас Шевченко — пророк української нації. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-taras-sevcenko-prorok-ukrainskoi-nacii-327975.html>.
4. Лось Йосип. Пророчі істини Тараса Шевченка. URL: <https://lysty.net.ua/proroktaras/>.

Лілія ХОРТЮК

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ШЕВЧЕНКО НА МАЙДАНІ

Щорічно 9 березня в Україні відзначають день народження Тараса Григоровича Шевченка. Згадуючи про нього, в серці відчуваємо прагнення до змін, жагу до свободи та справедливості. Тому не дивно, що під час Революції Гідності саме його образ став провідним у цій боротьбі нескорених, поет став символом протесту та «духовним гетьманом» протесту.

Усі ми були свідками того, як він став невід'ємною частиною Майдану.

Зображення поета та його вірші були повсюди: на щитах, касках, банерах, плакатах . Зокрема у Самооборони Майдану було чимало щитів з Кобзаревими словами «Борітеся – поборете!» , на металевих щитах які майданівці відвойовували в боях з «беркутівцями» теж писали відомі цитати з творів поета і чимало таких щитів стали витвором мистецтва. (фото)

14 січня мітингувальники вивісити на приміщенні Київських міських ради та адміністрації величезний портрет Кобзаря. Багато хто із сучасників стверджували, що після цього в них з'явилися нові сили для боротьби , а

дух поета-революціонера витав над Україною і був надзвичайно відчутним абсолютно для всіх на Майдані та поза ним.

Просто на Майдані постає абсолютно унікальна скульптура Тараса Шевченка зроблена зі стовбура двохсотрічного дерева. Створив її скульптор Володимир Заєць. Зараз вона знаходиться в Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану , змушуючи кожного відвідувача замислитись над ціною свободи та над довгим шляхом до її здобуття.

Андрій Єрмоленко, художник-ілюстратор , в одному з інтерв'ю сказав: «У мене є дуже мілітарна думка: хочу зобразити Шевченка, Лесю Українку, Франка зі зброєю - вони відстоюють Україну зі зброєю в руках». Журналістка запитала в нього: «Лесю зі зброєю? Жінка, що більшу частину життя була хвора?» І на це питання митець відповів: «Думаю, якби вона жила в нашому часі - вона б першою взяла зброю. Я не закликаю до насильства і чогось такого. Але, як бачите, досі в обороні нашої нації стояли поети, мертві поети - Шевченко, Франко, Симоненко, Стус,». А ще він згадує : «У перші дні протистояння на Грушевського у мене в голові крутилися дві цитати: «І вражою злою кров'ю волю окропіте» та «Борітеся - поборете!». І потім так склалося - теж містика! - що саме слова «Борітеся - поборете» цитував у короткометражці, знятій на Майдані, і Сергій Нігоян. Я зараз малюю Нігояна. У нас з'явилися герої!

Про актуальність Шевченкового слова свідчить те що саме його твори стали найбільш запитуваними у Бібліотеці майдану в січні 2014 року. У деяких примірниках «Кобзаря» є штамп цієї бібліотеки , і вони стали експонатом в музеях , думаю для того щоб був доказ тих жахливих подій.

Майдан - унікальний випадок в історії , коли поет став символом боротьби за незалежність ,символом держави. Завдяки слову . Недарма в нього є рядок: «І на сторожі коло них поставлю слово».

Доречними тут будуть слова відомого українського композитора Валентина Сильвестрова : «.....Я радив би Януковичу й усім іншим прочитати вірш Тараса Шевченка «І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм» і біблейську «Нагірну проповідь». А лише хреститися - будь-який дурень може, а прочитати ці речі - тут потрібен не лише інтелект й освіченість, але й бажання, воля.»

Наталія Ворожбит, відомий і популярний український драматург, лідер течії «Українська нова драма» в інтерв'ю сказала : «Як би неочікувано це звучало, головний подарунок українцям до ювілею Шевченка - це Майдан. Шевченко Майдан передчував. Все життя боровся за свою свободу, зазнавав страждань через дії влади. Я вважаю, Майдан – абсолютно шевченківська історія. Сьогодні не можна говорити про Шевченка і не говорити про Майдан. Пройдіться по Майдану – це найбільш цитований поет, який найбільше відповідає духу часу, живий, не закаменілий герой!»

Отже, постать Тараса Шевченка та Майдан пов'язані не тільки історією, а перш за все цінностями. Майдан довів, що ідеї, які автор висловив у своїх творах, написаних понад півтора століття тому, живі і здатні надихати на боротьбу за правду та свободу. Вони й надихають у сучасній визвольній боротьбі з агресором, що вторгся на наші землі!

І на завершення, перефразовуючи Шевченка, скажу: «Борімося! Поборемо! З нами Шевченко. Бог і ЗСУ!»

Юлія ЧЕЧІЛЬНИЦЬКА

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

**МІЖ ЦЕНЗУРОЮ ТА СВОБОДОЮ:
ІСТОРІЯ І ЗНАЧЕННЯ ЖЕНЕВСЬКОГО ВИДАННЯ
«КОБЗАРЯ»**

*Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*
Тарас Шевченко

Ці слова були написані багато років тому, але сьогодні вони звучать так, ніби звернені саме до нас. У них — віра, незламність і впевненість у тому, що правда обов'язково переможе. Це не просто поезія. Це голос народу. Це сила, яка підтримувала українців тоді і підтримує зараз. У цьому контексті особливого значення набуває історія Женевського видання «Кобзаря» — книги, яка народилася далеко від рідної землі, але стала її серцем.

1878 року в Женеві, поза межами імперської цензури, зусиллями українських інтелектуалів, зокрема Михайла Драгоманова, було видано «Кобзар» — не просто збірку поезій, а акт спротиву, акт віри, акт національного самоствердження [3; 4].

Ідея видання мініатюрного зібрання творів Тараса Шевченка виникла внаслідок суворих обмежень на українську мову, які запровадила царська влада. Зокрема, йшлося про відомий Валуєвський циркуляр, який забороняв публікувати твори та періодичні видання українською мовою, а також ставити театральні вистави. Ці обмеження було зміцнено Емським указом 1876 року, яким цар Олександр II наказав не допускати ввезення будь-яких книг чи брошур українською мовою з-за кордону без дозволу влади [1].

Повна заборона на використання української мови, яку до 1905 року навіть офіційно не визнавали окремою слов'янською мовою, серйозно

гальмувала її розвиток. Попри це українські вчені й громадські діячі чинили опір і робили все можливе, щоб забезпечити друк суспільно-політичної, художньої та наукової літератури українською [1; 2]. Саме завдяки зусиллям друкарні «Громада» стало можливим підготувати й видати Женевський «Кобзар» Тараса Шевченка. До цієї важливої справи долучилися й такі визначні діячі, як Федір Вовк — відомий антрополог, археолог і фольклорист, а також Антон Ляхоцький (псевдонім «Кузьма») — видатний друкар та активний учасник життя української політичної еміграції.

При підготовці збірника Федір Вовк відібрав 20 найбільш гострих антимонархічних і антикріпосницьких творів Шевченка, які раніше були заборонені цензурою. Один із віршів цієї добірки — «Мій боже милий, знову лихо» — з'явився у друкованому вигляді вперше. Решта увійшла до книги в повному вигляді лише після революції 1905 року. Деякі твори раніше друкувалися в Росії, проте були значно спотворені цензурою.

Виникла проблема доставлення цих книжок до Росії, оминаючи митні кордони. Щоб обійти митників і поліцію, Михайло Драгоманов видав варіант кишенькового «Кобзаря» репринтним способом. Там були копії 20 раніше надрукованих творів Шевченка. Мінімальний розмір «Кобзаря» — 55 x 85 мм — точно відповідав формату пакунків цигаркового паперу. Кожна книжечка загорталася в обгортку паперу й вкладалася серед інших пакунків так майстерно, що її не можна було відрізнити від справжнього товару навіть після перевірки посилок. Завдяки цьому вся партія книг успішно обійшла митний контроль і прибула в Україну саме до роковин від дня народження Тараса Шевченка, ставши неоціненним внеском у збереження культурної спадщини.

Драгоманов прагнув донести до українців образ справжнього Шевченка [2; 3] — не прикрашеного цензурою, не викривленого, а справжнього, гострого та неспокійного бунтаря. Його місія полягала не лише в організації видання, а й у визначенні його ідейного спрямування. Він активно впливав на відбір творів, зосереджуючись на тих, які найглибше висвітлювали антикріпосницькі, антимонархічні та визвольні настрої. У результаті женевський «Кобзар» поставав не просто як збірка поезій, а як маніфест боротьби [3]. Унікальністю цього видання були його компактний розмір та водночас глибока ідейна насиченість. Мініатюрний формат робив його зручним для потаємного транспортування та розповсюдження, а кожна сторінка сповнювалася потужним змістом. Це була книга, створена не для мирного читання, а для пробудження свідомості, для стимулювання внутрішнього протесту.

Головна ідея видання полягала в утвердженні думки про те, що український народ має право на власний голос, на власну історію і на власне майбутнє. «Кобзар» у цьому контексті був символом духовної свободи, заклик до боротьби за правду й гідність. Він не лише відображав реальність, а й формував її, надихаючи людей на дії. Тут

хочеться додати рядки поезії Шевченка «Заповіт» [4], який закликає до внутрішнього звільнення, до боротьби, тим самим нагадуючи, що свобода ніколи не дається легко – її виборюють ті, хто не боїться діяти:

*Вставайте, кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю волю окропіте!*

Значення Женевського видання «Кобзаря» неможливо перебільшити. Воно слугує одним із перших прикладів організованого культурного спротиву [1; 2], де слово стає потужною зброєю. Це видання не лише зберегло істинну спадщину Шевченка, але й передало її майбутнім поколінням, заклавши фундамент національної свідомості.

Сьогодні, коли Україна знову за надзвичайно високу ціну виборює свою свободу, свою незалежність, своє слово, значення Женевського видання «Кобзаря» набуває нового, особливого виміру – болісного, пронизливого, але водночас яскравого та натхненного. Це видання нагадує нам, що боротьба за українське слово, за збереження своєї ідентичності та права бути собою триває століттями. І кожне покоління українців змушене проходити цей нелегкий шлях знову.

Женевський «Кобзар» став символом того, що навіть у вигнанні, під заборонами, в умовах страху й темряви народжується правда, яку неможливо знищити. І сьогодні, серед війни, втрат і болю, українці не лише боронять свою землю зі зброєю в руках, але й захищають слово: розмовляють українською, пишуть, співають, зберігають пам'ять. Адже саме слово стає тим фундаментом, на якому будується нація, джерелом сили вистояти, не здаватись і не втрачати себе.

У ці складні часи, коли руйнуються людські життя і руйнуються міста, стає очевидним, що культура ніколи не є другорядною. Вона — основа. Те, задля чого ведеться боротьба. І «Кобзар», надрукований колись у далекій Женеві, сьогодні виходить за межі простої книги. Він є духовним щитом, що підтримує, об'єднує й нагадує: ми вже вистояли одного разу — вистоїмо і тепер.

Слово Тараса Шевченка зараз звучить надзвичайно актуально — як голос тих, хто вже не може говорити, і як надія для тих, хто продовжує боротьбу [4].

Насамкінець хочеться процитувати слова Т. Шевченка:

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.*

Хоча сьогодні ця оновлена земля ще здригається від болю, носить на собі незагойні рани війни, у наших серцях вона вже постає такою, якою ми її мріємо бачити — вільною, відродженою, живою. У тих, хто тримає

оборону, у тих, хто чекає, і в тих, кого не вдалося зламати. Навіть серед втрат народжується нездоланна віра: темрява не триває вічно, і за кожною ніччю неодмінно настає світанок.

Ця земля неодмінно воскресне — не тільки з руїн міст, але і з любові, пам'яті та незламної мужності тих, хто стоїть за неї до останнього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицак Я. Й. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
2. Дзюба І. М. Тарас Шевченко. Київ : Альтернативи, 2005. 704 с.
3. Драгоманов М. П. Вибрані праці. Київ : Либідь, 1991. 688 с.
4. Шевченко Т. Г. Кобзар. Київ : Дніпро, 2011. 640 с.

Владислав ЮРЧЕНКО

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Т. Г. ШЕВЧЕНКО ТА ЙОГО СЛУЖБА В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРАТОРСЬКІЙ АРМІЇ

Тарас Шевченко – відомий поет та художник України, того періоду, коли українці не мали своєї держави та незалежності. Але тоді він був голосом національної свідомості який відкрито критикував імперську дійсність і не давав забути українцям, хто вони.

Царська влада знала про це і робила усе щоб приборкати «небезпечного політичного злочинця». Саме тому вона відправила його до війська. У ті часи це був засіб покарання тих, хто не хотів миритися з імперсько-шовіністичною дійсністю царської Росії. Служба у війську була важкою, а для людей визначених владою «політичними злочинцями», узагалі максимально нестерпною.

Враховуючи, що ця тема з життя українського Кобзаря рідко підіймається дослідниками, то саме про службу Т.Г.Шевченка у царському війську я розповім у цьому виступі.

У квітні 1847 р. Т. Шевченка було заарештовано. Під час обшуку в нього знайшли поему “Сон” та інші вірші, у яких відверто висміювалося та критикувалося самодержавство та царська сім'я. Дізнавшись про це Микола І написав: “Під надсуворіший нагляд із заборonoю писати й рисувати”. [2]

Тоді влада прийняла рішення відіслати Т.Г.Шевченка до армії. Імператорська армія була не лише інструментом захисту держави, а і засобом покарання незгодних. Сюди відправляли лібералів, політичних опозиціонерів для того, щоб виховати з них «вірних синів імперії». Таке ж

завдання поставила собі влада, відправляючи Т.Шевченка до війська, який за інших обставин ніколи б туди не потрапив.[1]

Військова служба була надзвичайно важкою – 20-річний термін, постійні війни та експедиції, важкі умови проживання, тілесні покарання. Часто її порівнювали з каторгою. Багато хто не доживав до завершення служби. [2] Можливо царська влада надіялася, що така ж доля чекатиме й на бунтівного поета.

У червні 1847 року Шевченка зараховано рядовим в третю роту під № 191 5-го батальйону першої бригади 23-ї піхотної дивізії в Орську фортецю. Друзі Шевченка за весь період служби періодично зверталися до вищого командування з проханням полегшити його долю, однак це часто мало зворотній ефект.[3]

Щоб мати уявлення, що таке царське військо, треба переглянути її структуру. Були привілейовані частини, це переважно гвардійські полки, які розташовувалися у містах. Тут служила еліта армії. [1]

Найгіршими були частини, які розміщувалися у далеких глибинках, які вели бойові дії лише в час війни, тому основне їх заняття – фронт і муштра. Саме в цих частинах процвітали усі вади армійського життя.

Політичних засланців направляли на службу у «лінійні батальйони». Вони забезпечували безпеку кордонів. У випадку війни ці частини витримували перший удар ворога. Ці батальйони були об'єднані у окремі корпуси.

Відправляли у заслання, як правило, у три корпуси: Кавказький, Сибірський та Оренбурзький. На Кавказ переважно потрапляли люди з військовою освітою та бойовим досвідом, бо тут тривали бойові дії. У Сибірський корпус – лише за дуже важкі злочини, бо умови служби були найважчими, а військові підрозділи знаходилися біля каторжних острогів. Оренбурзький корпус був проміжним варіантом. Саме сюди відправили Шевченка.

Окрім захисту кордонів, корпус фактично виконував колонізаторську та функцію боротьби з кочівниками, солдати корпусу брали участь у охороні торгівельних шляхів. [1]

Нерідко солдат використовували в якості робочої сили у наукових експедиціях та пошуках корисних копалин. У подібних заходах приймав участь Шевченко. Під час них він не тільки був звичайним робітником, але і художником-картографом.[3]

За час служби Т. Шевченко зміг побачити немало прикладів тяжкого становища солдатів. Він добре вивчив побут, життя солдатської казарми. “Солдаты – зауважує Шевченко, – самое бедное, самое жалкое сословие в нашем православном отечестве. У него отнято все, чем только жизнь красна: семейство, родина, свобода, одним словом, все. Ему простительно окунуть, иногда, свою сирую, одинокую душу в полштофа сивухи”

Життя солдатів було важким і сірим. О 5-й годині під барабанний бій подавалась команда “Підйом”, що виганяла солдат на муштру. Після

кількох годин безперервних військових тяжких занять, згідно з розпорядком, був обід. Після обіду знову “наука” – муштра і вечеря. О 9-й годині вечора оголошувався “Відбій”, і солдати, втомлені, напівпритомні від смердючого диму та дешевого тютюну, відпочивали. В казармі гамір, лайка, сморід, а ще й солдатам докучали фізичні болі – голови, очей і зубів (брак свіжої страви, вітамінів). Шевченку особливо бракувало нормального спілкування з однодумцями та елементарного комфорту.

Так як Шевченко вважався «політичним злочинцем» за ним був приставлений суворий нагляд, суть якого, не давати йому писати віршів та малювати картин. Щоб зробити життя поета ще складнішим, деякі командири муштрували його з особливою завзятістю.[2]

Найкращим засобом розради, було спілкування з «братами по духу». Ними були і звичайні солдати земляки з України, і польські засланці, що як і Шевченко були заслані за участь у боротьбі проти царату, а також офіцери, що лояльно ставилися, до Шевченка, поважаючи його за професійні та інтелектуальні здібності.

Такою була служба Тараса Шевченка і невідомо скільки б вона продовжилася, якби не смерть імператора Миколи I. 19 лютого 1855 року було оголошено маніфест нового царя, Олександра II, щодо звільнення політзасланців.

Впливові знайомі поета клопотали за нього і врешті змогли досягти того, що «рядового Тараса Шевченка звільнили від служби». Це відбулося у серпні 1857 року.

Після звільнення зі служби він побував у багатьох містах Росії та навіть на короткий час зміг повернутися до України. Але через заборону на постійне проживання на батьківщині він так і не зміг оселитися там. Через проблеми зі здоров'ям, яке підірвав під час служби він помер у 1861 році.[3]

Наведені вище факти показують реальну картину служби у царському війську у часи Шевченка, та дають нам хоч якесь уявлення про життя та побут простого солдата, що вимушений був витратити десятиліття свого життя на примусове служіння не своїй державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Магдич О. Імперське військо за часів Шевченка: озброєна тюрма народів. - [Ел. ресурс].– Режим доступу: - <https://surl.li/smbdzb>
2. Остапенко О.І., Ряшко В.І. Військова служба Тараса Шевченка: до 201-ї річниці від дня народження - [Ел. ресурс].– Режим доступу: - <https://surl.li/bdlgce>
3. Шевченко Тарас Григорович – (стаття з Вікіпедії) - [Ел. ресурс].– Режим доступу: <https://surl.li/eeuxbp>

Вероніка ЯННІКОВА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ТА АНГЛОМОВНИЙ СВІТ: ПЕРЕКЛАДИ ТА ГЛОБАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ

Тарас Григорович Шевченко (1814–1861) посідає унікальне місце не лише в українській, а й у світовій літературі як поет, що зумів органічно поєднати глибоко національну ідентичність із універсальними гуманістичними ідеалами свободи, справедливості та людської гідності. Його творчість стала одним із найяскравіших прикладів того, як література колоніальної периферії може здобути канонічний статус у домінуючих мовних і культурних просторах. Особливе значення має рецепція Шевченка в англомовному світі — у США, Канаді, Великій Британії та інших країнах, де англійська мова є глобальним посередником. Цей процес охоплює понад 160 років перекладацької, наукової, громадської та комеморативної діяльності. Як зазначив Джон Ф. Кеннеді у своєму відомому висловлюванні, «ми вшановуємо його за великий вклад у культуру не тільки України, яку він дуже любив і так промовисто описував, а й культуру світу. Його творчість є благородною частиною нашої історичної спадщини». Саме англомовний простір став одним із найактивніших майданчиків поширення шевченківського слова завдяки масовій українській еміграції, наполегливій роботі перекладачів та ініціативам діаспори.

Перші спроби представити Шевченка англомовній аудиторії належать Андрієві Гончаренку — українському емігранту, поліглоту й просвітянину. 1 вересня 1868 року в газеті «Alaska Herald» він опублікував уривки творів Шевченка українською мовою з власними коментарями. Це був перший крок культурного трансферу. Значний внесок зробив британський славіст Вільям Річард Морфіл з Оксфордського університету. 1876 року він опублікував першу ґрунтовну статтю про Шевченка англійською та спробував перекласти «Заповіт». Переклад був сумлінним, але прозаїчним: Морфіл розумів антикріпосницький пафос поета, проте не вловлював поетичної глибини, національного духу та мелодійності оригіналу.

Упродовж ХХ–ХХІ століть над перекладами Шевченка працювало понад 80 осіб, майже всі його поезії відтворено англійською, а окремі твори мають по кілька інтерпретацій. «Садок вишневий коло хати» має одинадцять варіантів, «Заповіт» — двадцять. Серед найвидатніших постатей — Етель Ліліан Войнич, авторка роману «Гедзь». Після двадцяти років наполегливої праці вона в 1911 році опублікувала 156 рядків, зокрема найкращі на той час версії «Заповіту», «Зорі моєї вечірньої» та «Мені однаково». Войнич зберегла мелодійність, повтори, внутрішні рими, риторичні звертання та безмежну щирість оригіналу. У 1960–1969 роках британська поетеса Віра Річ переклала 51 твір, включно з дев'ятьма

поемами. Її переклади вважають найпоетичнішими та найближчими до духу оригіналів завдяки вмінню передавати не лише зміст, а й емоційну та ритмічну тканину. Окреме місце посідає Джон Вір (Іван Вив'юрський) — син канадських емігрантів-трудівників із села Ценява. Він переклав 29 творів (4180 рядків), багато з яких — вперше англійською. Його «Заповіт» і «Кавказ» зберігають складну поліфонію почуттів, мужній тон і антиімперіалістичну гостроту.

Масова еміграція українців до Канади та США стала вирішальним чинником поширення Шевченкової спадщини. Вона розпочалася 7 вересня 1891 року, коли Василь Єленяк та Іван Пилипів із села Небилова прибули до Канади й вирішили залишитися назавжди. Загалом близько 237 тисяч українських селян оселилися в Новому Світі. Ця трагедія українського народу парадоксально сприяла зростанню англомовної шевченкіани. Поселенці принесли з собою мову, пісні, традиції, що привернули увагу місцевих жителів. У Канаді та США з'явилися переклади, наукові праці, пам'ятники, скульптурні сади. Місто Віта в Манітобі спочатку називалося Шевченко, у Вінніпезі є скульптури героїв шевченківських творів, у передмісті Нью-Йорка існує вулиця Шевченка, у Вашингтоні стоїть один із найвідоміших пам'ятників поетові. Глобальна меморіалізація Шевченка вражає масштабами: понад 1100 пам'ятників по всьому світу — це найбільша кількість монументів, встановлених одній особі. Найвищий в Україні — у Ковелі (7 метрів), найвище розташований — на піку Шевченка в Кабардино-Балкарії (4200 метрів над рівнем моря). Поза Україною пам'ятники зведено за ініціативи діаспори в багатьох країнах, що робить їх важливими осередками міжкультурного діалогу.

Тарас Шевченко в англомовному світі — це історія тріумфу літератури над мовними, політичними та культурними кордонами. Від перших публікацій А. Гончаренка до повних сучасних «Кобзарів» його слово стало невід'ємною частиною глобальної культурної спадщини. Як сказав Іван Франко: «Він був сином мужика — і став володарем у царстві духу. Він був кріпаком — і став велетнем у царстві людської культури». Шевченківський геній продовжує надихати, об'єднувати та нагадувати про вічну цінність свободи й людської гідності. Тарас Шевченко є не лише національним символом України, а й універсальним представником людських ідеалів свободи та справедливості, чия творчість знаходить відгук в англомовному світі. Протягом понад 160 років його твори були перекладені англійською мовою, що дозволило поширити шевченківську спадщину у різних куточках світу. Масова еміграція українців до Канади та США значно сприяла популяризації його творчості та культурної спадщини в англомовних країнах. Сьогодні його слова стали частиною глобальної культурної спадщини, де пам'ятники Шевченкові та наукові праці про нього є важливими елементами міжкультурного діалогу. Визнання Шевченка за межами України підтверджує його великий вплив

на світову літературу та культуру, залишаючи незгладимий слід у серцях багатьох поколінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлюк А., Новак Г., Рогач О. Тарас Шевченко в перекладах іноземними мовами (за матеріалами інтернет-джерел) // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. 2024. № 12. С. 35–38. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/5987/1/9.pdf>.
2. Тьопенко Ю. А. Тарас Шевченко в англomовному культурному ареалі: крізь «парадокси рецепції» до дилем інтерпретації. // Студії. 2023. Вип. 17. С. 347–355.
3. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3453/1/20161226_Tyopenko_347-355.pdf.

Nataliia VASYLYSHYNA,
Dr.Sc. in Pedagogics, Professor,
Professor of the Foreign Languages and Translation Department
Scientific Secretary of the Academic Council
of the Faculty of Law and International Relations
nataliia.vasylyshyna@npp.kai.edu.ua
Foreign Languages and Translation Department
Faculty of Law and International Relations
State University "Kyiv Aviation Institute"
Kyiv, Ukraine

BEYOND THE "KOBZAR": DEVELOPING CULTURAL INTELLIGENCE AS A CATALYST FOR ACADEMIC AND PROFESSIONAL SUCCESS

The seminar theme, "Taras Shevchenko and Modernity," invites us to look past the velvet hat and the mustache. It is aimed to discuss why his poetry is still sampled in modern tracks, how his art inspires today's illustrators, and why his call to "Fight and they shall overcome" is arguably the most powerful motivational slogan of the 21st century.

– As academic seekers are being prepared to transition from university life to the vast, diverse world of professional operations, they are likely focusing on grades, major, and dorm essentials. But there is one "invisible" toolkit that will determine their success more than any textbook: intercultural skills (Deardorff, Arasaratnam-Smith, 2024).

In a modern university setting, they aren't just joining a campus; they are joining a global community. Here is why developing intercultural competence now is their greatest competitive advantage:

– *Academic Excellence through Diversity*: Research shows that students who engage with diverse perspectives develop stronger critical thinking and problem-solving skills. When they learn to navigate different viewpoints, they don't just learn about a subject – they learn to think more deeply and creatively (Deardorff, Arasaratnam-Smith, 2024).

– *Warding Off Culture Shock*: The jump to university is a major life change. Intercultural skills– like empathy, adaptability, and patience – act as a buffer against culture shock. Students who prepare by building "Cultural Intelligence" (CQ) adjust faster, feel less isolated, and maintain better mental well-being in their new environment (Li, Wang, 2022).

– *Building a Global Network*: The university peers will be their future colleagues and collaborators. Intercultural skills are the "gateway to dialogue". They allow them to build authentic relationships across cultural barriers, turning classmates from around the world into a lifelong professional network (Cruickshank, & Hall, 2023).

– *Career Readiness from Day One*: Employers today aren't just looking for degrees; they are looking for "global citizens". The ability to communicate effectively with people from different backgrounds is one of the most sought-after qualities in the modern job market (Li, Wang, 2022).

The Takeaway

Preparing in university isn't just about what they know; it's about how they interact with what they don't know. By fostering curiosity and respect for different cultures today, they are ensuring that their university years are not just a step in their education, but a leap in personal and professional growth.

REFERENCES

1. Cruickshank, P., & Hall, H. (2023). Intercultural competence as a key employability skill for the globalized labor market. *Journal of Education for Business*, 98(4), 215–224.
2. Deardorff, D., & Arasaratnam-Smith, L. (2024). *Developing Intercultural Competence in Higher Education: International Student Perspectives and Practices* (2nd ed.). Routledge. 23 – 76.
3. Li, M., & Wang, Z. (2022). The role of cultural intelligence in international student adjustment and academic performance: A longitudinal study. *Higher Education Research & Development*, 41(5), 1582–1597.

Baranovska ANASTASIIA
Naval Institute of National University
“Odesa Maritime Academy”

**TARAS SHEVCHENKO IS AN AMBASSADOR
OF UKRAINIAN LITERATURE**

Taras Shevchenko is one of the classics of world literature. His humanism, brilliant folk images make him understandable and close to people of different nations, although he is a poet of Ukraine. The image of Shevchenko's poetic genius cannot be overestimated. "The striking music of his Ukrainian poetry," as Voynich wrote, reached the highest level of lyric poetry that a person could create. That is why hundreds of attempts to translate Shevchenko have been made into almost all the major languages of the world. The English language, which is now spoken and understood on all continents, has presented Shevchenko to the world reading community the most. Gradually, Shevchenko's work is included as an aesthetic value in English-language literature. He has long been known in circles of Ukrainian immigrants as a poet-patriot, a symbol of the painfully beloved, but forever lost Fatherland, in academic circles - as an object of scientific research. [1].

Taras Shevchenko is the founder of modern Ukrainian literature and identity, whose work went far beyond the national context, becoming a symbol of the struggle for freedom and human dignity. As an academician and master of engraving, he combined European artistic trends with Ukrainian motifs, being a recognized master of etching. His legacy is a bridge between Ukrainian culture and the world humanistic space.

One of the proofs of the genius of the true singer of the Ukrainian nation, the fighter against tsarism and serfdom in the name of harmony and freedom of the native land, T. G. Shevchenko, is that his work after a comprehensive analysis of countless research works still leaves many surprises, as the scientists themselves note, because it is a bottomless treasury of ideas. The figure of the poet himself, his inner world, remains foggy, first of all, because there is a tangible boundary between Shevchenko's individuality and the reader, who has mastered traditional formulas, such as: "Shevchenko is us, this is the whole people", "his greatness is also our greatness", etc. Therefore, "for the viewer, who is so accustomed to rhetoric and props, to iconography and virtuality, the appearance of a naked Shevchenko should be like a cold shower". This fact must be taken into account in further attempts at interpretation. However, our goal, of course, is not to explore the work of T. G. Shevchenko from a new angle, this is the business of literary scholars. The purpose of this study is the analysis of translations. We compared the translation of the same work by different authors, showed the specificity of the translation of T. G. Shevchenko's works, due to the difference in the structure of languages and cultures, the peculiarities of the translator's perception of the original and translated languages. Shevchenko's language is a real phenomenon for Ukrainian culture, because unlike the language of the poet's predecessors (G. Kvitka-Osnovyanenko, I. Kotlyarevsky) it is "oriented to the entire Ukrainian-speaking territorial and historical expanse" and expands the boundaries of lyrics and satire. This language is a synthesis of folk and folklore traditions, samples of already existing literary languages of both Slavic and non-Slavic origin, biblical motifs, chronicles, - in general, all the literature on which Shevchenko - a scientist - worked. And about this synthesis

I. Franko will say later: "This little book opened up a new world of poetry, bursting forth like a spring of pure, cold water, illuminated by an unknown clarity, simplicity and poetic grace of expression." At the beginning of the 19th century, during the period of the romantic awakening of the peoples of Europe, Ukraine gave world culture the incomparable poet-thinker Taras Shevchenko, whose work, with the power of his fiery, artistic and truthful word, covered all the spectrums of people's life from everyday life to the sphere of politics, crossed the borders of his homeland, and contributed new ideas and artistic means to the universal treasury of world culture. The poetic work of T. Shevchenko is a deep well of pure, highly artistic words, permeated with freedom-loving motives and ardent love for his people, which enriched the spiritual world of other peoples [2]. T. G. Shevchenko's work is included in American, Canadian and English literature in parallel. To date, more than 80 translators have worked on bringing Shevchenko's words to the English-speaking reader. Almost all of Shevchenko's poems are reproduced in English. Many of them have several interpretations. In particular, "The Cherry Orchard Around the House" has eleven, and "The Testament" has twenty. Obviously, it is very difficult to demand a high level of adequacy from a translator who has reproduced two or three of the poet's poems. After all, the poet's entire work is a certain integrity, a certain figurative world, a certain allegory that must be felt and understood. Each translation is, obviously, a reincarnation. And it is easier to reincarnate when the worldviews of the author and the translator are close. Then you can both reincarnate and remain yourself, and this is very important for a creative personality.

The greatest difficulty in translating Shevchenko's poetry lies in the linguistic picture of the world encoded in it at the level of realities (bandura, kitayka, chumak, vyshyvanka, kobzar, troy musik), national symbols (kalina, periwinkle), historical allusions (Khortytsia, Velikiy Lug, Koliivshchyna, Baturyn, Subotiv), verbal images that are often the best guides to the poet's land ("not moving his heart"; "and he looked at the sea, like Judas"; "so that sorrow would not, like that Muscovite, break into a lonely soul") and the rich associative field of certain words (homonymy, longing, sorrow).

E. Voynich characterizes T. Shevchenko as a lyricist of world significance, draws attention to the complexity of translating the "alluring, powerful music" ("the haunting music") of the Ukrainian language into English, emphasizing that it is impossible to hide T. Shevchenko's "immortal lyrics" from Europe. In the preface to the collection, E. Voynich writes: "When a person leaves immortal poetry, hidden somewhere far from Western Europe in the Slavic language... it would be completely unfair if it remained untranslated, waiting for a perfect reproduction, which may not happen." In order to convey the spirit of T. Shevchenko's poetry to the English-speaking reader, E. Voynich develops the principles of artistic translation, which include reproducing the richness of the original content, the originality of style, the beauty of artistic features, the musicality of the original work, and its rhythmic structure. E. Voynich skillfully

uses the wealth of artistic techniques of Shevchenko's poetry, preserves their sound, melodiousness, approaching the style of the originals. E. Voynich's translations are distinguished by the power of poetic expression, sound natural and give a reliable idea of the original.

The collection of translations of T. G. Shevchenko contains a preface and an essay on the life and work of T. G. Shevchenko written by E. Voynich. In the essay, the English writer notes the powerful music of Shevchenko's works, considers him as a world lyricist, as a freedom fighter, draws attention to the living conditions of the Ukrainian poet, and cites excerpts from his letters and the story "The Artist", although it should be noted that in Voynich's works there is some confusion in the dating of the works and the statement about the complete decline of Shevchenko's talent after exile seems contradictory. In the biographical essay, E. Voynich introduced the English reader to the ideas of the poet-fighter, emphasizing his humanism. The attention of the writer-translator was attracted by the poems that were included in the cycles "Three Years", "In the Casemate", "The Slave Muse". To convey the spirit of T. Shevchenko's poetry to the English-speaking reader, E. Voynich develops the principles of artistic translation, which involve reproducing the richness of the original content, the originality of style, the beauty of artistic features, the musicality of the original work and its rhythmic structure. E. Voynich skillfully uses the wealth of artistic techniques of Shevchenko's poetry, preserves their sound, melodiousness, approaching the style of the original.

After the publication of "Kobzar" (1840), favorable reviews of T. Shevchenko's work appeared in different countries of the world. Articles, reports, and separate publications were published about the unsurpassed power of the poet's artistic word and the global significance of his work. About thirty translators of the poetic word into English are known. A number of Kobzar's works ("Causal", "Katerina", "The Thirteenth Has Passed", "Fate", etc.) exist in four English-language interpretations, or even in five ("Gamaliya", "Tarasova Night", "It's the Same for Me, Whether I Will...", etc.). "My Thoughts, My Thoughts...", "Caucasus", "Both Dead and Alive..." have been translated into English six times; there are twenty English translations of "Testament"; since 1964 we have had an English translation of "Kobzar", which contains all of Taras Shevchenko's poetic works written in Ukrainian [4].

To translate one of the best examples of socio-political lyrics – “The Testament” by T. Shevchenko, V. Rich worked for twenty years until she found the appropriate words in English that would convey the entire range of emotional tones of the original. The translator was imbued with the poet’s worldview, his spirit and thoughts and created her version of the translation in a form as close as possible to the original text, recreating the content, style, preserving the rhythm, rhythm and melody, the rhyming system, the magical beauty of alliteration, assonance and the sonority of poetry. Vira Rich could have worked on the translation of Shevchenko’s “The Testament” for twenty years until all the words were in the right order. She was not in a hurry, but felt

the “great time” in which every great work lives. Therefore, she did not strive to translate something “cultic”, because she knew that our time is devalued. And for her, Shevchenko was not a prophet, not the Father of the Nation, but a young wizard who chose the path of an outsider, knowing that in the future his outsiderism would create a nation. Vera Rich is attentive to every word of the poet, she carefully selects English equivalents for each Ukrainian idiom [3].

Such emotions are especially acute in a state of spiritual crisis - captivity. To us, modern Ukrainians, the poet's feelings are very close just now, when the enemies have come to our land. T. Shevchenko's moods are superimposed on the experiences of the entire Ukrainian people in modern history. Reading the poet's poems, the fate of our enslaved compatriots, who are now far from home, becomes even closer. One wants to believe that Shevchenko's strength of spirit is transmitted to them, that faith in a free Ukraine will pave the way for their return. T. Shevchenko's strong inner convictions and his work have become an invincible symbol of the national spirit and the struggle for freedom

REFERENCES

1. Anti-imperial Taras Shevchenko. His prophecies were feared by the rulers of the empire URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/taras-shevchenkorosiyska-imperiya/31139587.html> (accessed: 25.02.2025)
2. Taras Shevchenko – a symbol of resistance to Russian expansion URL: <https://fa.udau.edu.ua/ua/novini1/taras-shevchenko-simvol-oporurosijskijekspansii.html> (accessed: 18.02.2024).
3. Культ Тараса Шевченка і війна URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2022/03/9/161040/> (accessed: 25.02.2025)
4. Життєвий шлях та творча спадщина Т. Г. Шевченка URL: <https://openarchive.nure.ua/bitstreams/8f5b633e-e696-453d-a72c53308ac96590/download> (accessed: 25.04.2024) .

Kateryna BORYS

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

FORMATION OF A SOLDIER’S IDENTITY THROUGH THE WORDS OF THE KOBZAR: A MOTIVATIONAL PERSPECTIVE

In the face of an existential threat, a nation’s cultural heritage ceases to be an object of museum contemplation and transforms into an effective defense mechanism. In this context, the figure of Taras Shevchenko serves not only as a literary canon but as a “spiritual genetic code” that directly shapes the identity of the modern warrior. His words become a motivational core that transforms the

duty to defend the territory into a sacred mission to defend truth and national existence [8, p. 414].

Shevchenko's concept of freedom and truth is interpreted today through the lens of combat experience. For the young generation of defenders, "The Testament" or "The Caucasus" are not texts of the past, but a relevant strategy of resistance. The Kobzar's work provides the warrior with an answer to the fundamental question "what are we fighting for?", affirming faith in the victory of light over imperial darkness ("Fight—and you will prevail!"). The occupiers' destruction of Shevchenko's sites and cultural monuments is an act of aggression against the very essence of Ukrainian identity, an attempt to erase the memory that makes us unbreakable.

Since 2022, the protection of cultural heritage has become an integral part of Ukraine's military doctrine. The destruction of sites such as the Hryhorii Skovoroda Museum or the Tarnovsky House demonstrates the enemy's intent to eliminate the nation's intellectual continuity. The classification of these actions as war crimes under international law, in accordance with the 1954 Hague Convention, is merely the legal form of a far deeper tragedy—an attempt at cultural genocide.

UNESCO and the Ministry of Culture and Information Policy's statistics on destroyed sites (over 1,100) reflect only material losses. However, the "Shevchenko spirit" demonstrates unique adaptability: it is reborn in new military forms—from quotes on bulletproof vests to the digitization of heritage in the "Virtual Archives of Resilience." Shevchenko's art, integrated into modern military life, transforms every destroyed museum into a symbol of inevitable retribution and rebirth.

Thus, the identity of the modern warrior is based on the synergy of armed defense and deep rootedness in Shevchenko's meanings. The Kobzar's words today are not a metaphor, but a real motivational force that provides a psychological advantage over the enemy and guarantees the indestructibility of national identity in the crucible of war.

REFERENCES

1. Second Protocol to the 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text
2. Cultural Heritage in Wartime. King Danylo. 2024. URL: <https://www.koroldanylo.com.ua/>
3. Mariupol: Russian Army Destroyed the Arkhip Kuindzhi Art Museum. Suspilne. Culture. 2022. URL: <https://suspilne.media/culture/>
4. Issues of Ukrainian Cultural Heritage Identity During the Russian-Ukrainian War and the Postwar Period: Conference Proceedings. Kyiv: NDIU, 2023. 414 pp.
5. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. 2024. URL: <https://www.unesco.org/>

6. Ukraine in depth: war, culture and museums. *The Guardian*. 2025.
URL: <https://www.theguardian.com/>

**SOCIAL INJUSTICE IN 19TH-CENTURY UKRAINE THROUGH
THE PRISM OF TARAS SHEVCHENKO'S ARTISTIC VISION:
AN ANALYSIS OF THE PAINTING "KATERYNA"**

The artistic legacy of Taras Shevchenko is inextricably linked to his literary genius, with the 1842 canvas "Kateryna" serving as a quintessential visual representation of a national tragedy. In this work, Shevchenko transcends mere illustration of his poem, instead constructing a powerful visual indictment of the imperial cynicism and social inequities that undermined the moral framework of Ukrainian society.

The painting's symbolic depth is conveyed through a sophisticated compositional structure and a dramatic use of chiaroscuro. Kateryna, the central figure bathed in radiant sunlight, acts as a personification of the Ukrainian soul's purity, tragically caught at a crossroads of innocence and betrayal. Her posture—a bowed head and bare feet—symbolizes her total vulnerability to societal judgment and the harshness of her circumstances. This luminous portrayal stands in stark opposition to the shadowy figure of the officer on horseback. The dust rising behind him serves as a poignant metaphor for the hollow nature of imperial promises and the degradation left in the wake of colonial presence.

Landscape elements further intensify the scene's tragic resonance. The ancient oak tree in the background represents the enduring strength of ancestral traditions, now tragically contrasted with Kateryna's ruined life. Even the dog chasing the rider takes on an ironic meaning, reflecting a sense of misplaced loyalty that is painful to witness. Every aspect of the environment is utilized by Shevchenko to highlight the protagonist's profound isolation from a judgmental community.

The work's sociopolitical significance lies in its raw depiction of systemic inequality. The Muscovite officer is not merely a personal betrayer but a symbol of the empire's broader institutional violence against a colonized nation. Consequently, Kateryna emerges as an allegorical figure for Ukraine—majestic and beautiful, yet deceived and abandoned. Ultimately, the painting challenges the observer not to offer simple pity, but to acknowledge the profound national struggle and the imperative to uphold one's dignity. "Kateryna" remains a testament to Shevchenko's mastery as an academic artist and his unwavering commitment to his country, offering a timeless critique of social oppression and dishonor.

REFERENCES

1. Proceedings of the Scientific and Practical Conference “Issues of Ukraine’s Cultural Heritage Identity in the Context of the Russian-Ukrainian War and the Postwar Period.” Kyiv: NDIU, 2023. P. 414.
2. The Legacy of Taras Shevchenko: An Art Historical Analysis. URL: <https://shafov.com.ua/kartyna-kateryna-shevchenko/>.
3. Shevchenko, T. H. Complete Works: in 12 vols. Vol. 7: Painting, Graphics 1830–1847. Kyiv: Naukova Dumka, 2001.
4. Masterpieces of Ukrainian Painting: From the Classics to the Present. ArmyInform. 2024. URL: <https://armyinform.com.ua/>.

Viktor DUBENKOV

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

TARAS SHEVCHENKO BEYOND UKRAINE: THE ROLE OF THE TORONTO MUSEUM IN PRESERVING UKRAINIAN CULTURAL IDENTITY

The paper explores the role of the Taras Shevchenko Museum in Toronto as a key institution for preserving Ukrainian cultural identity in the diaspora. It examines its cultural, educational, and symbolic functions, particularly in the context of globalization and contemporary geopolitical challenges. The study demonstrates how diaspora museums contribute to maintaining national memory and strengthening intercultural dialogue.

Taras Shevchenko remains one of the central figures in Ukrainian cultural and national history. His literary heritage, particularly *Kobzar*, has played a crucial role in shaping Ukrainian identity and political consciousness [1].

In the conditions of globalization and migration, preserving cultural identity becomes a significant challenge. The Ukrainian diaspora, formed through several historical waves, has actively contributed to maintaining national traditions, language, and historical memory outside Ukraine [2]. Within this context, cultural institutions such as museums serve as important instruments for sustaining identity.

The Taras Shevchenko Museum in Toronto: History and Mission

The Taras Shevchenko Museum was established in the early 1970s by representatives of the Ukrainian-Canadian community. It is a unique institution dedicated to preserving and promoting Ukrainian cultural heritage abroad [3].

The museum operates as a non-profit cultural organization. Its mission includes preserving Shevchenko’s legacy, promoting Ukrainian culture, and documenting the experience of Ukrainian immigrants in Canada [4]. The institution also aims to integrate Ukrainian cultural heritage into the broader Canadian multicultural environment.

Museum as a Center of Cultural Memory. The museum functions as a repository of Ukrainian cultural memory. Its collections include artifacts related

to Ukrainian immigration, traditional folk art, and works of contemporary Ukrainian artists [3].

These materials create a coherent narrative linking historical experience with modern identity. By preserving documents and cultural objects, the museum contributes to the continuity of national memory within the diaspora [4].

Museums in diaspora communities often perform not only archival but also symbolic functions, representing collective identity and reinforcing cultural belonging.

The museum plays an important educational role by organizing exhibitions, lectures, and cultural events. It collaborates with educational institutions and engages both Ukrainian and international audiences [5].

Through these activities, the museum promotes knowledge about Ukrainian culture and history while fostering intercultural dialogue. It also contributes to informal education by presenting Shevchenko as a symbol of freedom, dignity, and national resilience.

In the context of contemporary geopolitical challenges, particularly Russia's aggression against Ukraine, the role of diaspora cultural institutions has increased significantly.

The museum actively supports Ukraine and contributes to the preservation of Ukrainian cultural identity abroad. By promoting Shevchenko's ideas, it strengthens cultural resistance and counters attempts at cultural marginalization [4].

Thus, the museum acts not only as a cultural but also as a socio-political institution, contributing to international awareness of Ukraine.

The Taras Shevchenko Museum in Toronto is an important example of how diaspora institutions preserve national identity in a globalized world. It performs cultural, educational, and symbolic functions, acting as a bridge between Ukraine and the international community.

The museum demonstrates that the legacy of Taras Shevchenko remains relevant beyond national borders and continues to shape Ukrainian identity worldwide.

REFERENCES

1. Shevchenko T. *Kobzar*. Kyiv: Dnipro, 1989. [p. 640].
2. Ukrainian diaspora. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_diaspora (accessed: 22.03.2026).
3. Taras Shevchenko Museum Toronto. Public History @ York University. URL: <https://pubhist.info.yorku.ca/institution/taras-shevchenko-museum/> (accessed: 22.03.2026).
4. Taras Shevchenko Museum. Official website. URL: <https://shevchenko.ca/about/> (accessed: 22.03.2026).

5. Taras Shevchenko Museum Toronto. WhichMuseum. URL: <https://whichmuseum.com/museum/taras-shevchenko-museum-toronto-13412> (accessed: 22.03.2026).

Yuliia HLUKHOVA

Naval Institute of National University
"Odesa Maritime Academy"

TARAS SHEVCHENKO IS MORE THAN A POET TO WORLD LITERATURE

In the history of every nation, among its great creators, there are people who glorify the name of this nation. For Ukrainians, such a person is Taras Grigorovich Shevchenko, not just a poet, he is a brilliant artist whom fate has endowed with many talents. The name of Shevchenko is known not only to Ukrainians. His works have been translated into many languages of the world, and in neighboring countries, Taras Shevchenko's poems are studied in schools in world literature lessons. Songs written on his works have long become folk - and isn't this the greatest evidence of recognition of his talent? However, as it seems to me personally, the main reason for Taras Shevchenko's greatness is that in his works he clearly showed and made it clear to all his readers that the Ukrainian nation really exists and will always continue to exist [1].

The place of T. Shevchenko (1814-1861) in Ukrainian society and culture is special. During the Bolshevik era, he was the official symbol of Soviet Ukraine. Today, he is the official symbol of the new, independent Ukraine. Then he was depicted in granite as the figure of an angry, gloomy old descendant of the Haidamaks, who calls for the axe. Today, a new canonical image of a sufferer, prophet, saint is being created. Academician M. Zhulynsky emphasizes that "this image is also one-sided and has a tendency to freeze." In recent years, cynics-ghouls have appeared who, with Janissary malice, are trying to discredit the genius. Therefore, the knowledge of the figure of Shevchenko, his creative heritage, and his place in Ukrainian and world culture is a constant and necessary process.

Creativity of T. G. Shevchenko is a significant achievement of the Ukrainian people in the field of spiritual culture, and the life story of the poet is part of the history of his homeland. In our time, his works, translated into dozens of languages, have become an integral part of the national culture of many peoples of the world. The works of the Kobzar were highly appreciated by world-famous scientists, in particular the outstanding Danish critic G. Brandes, the Swedish Slavist A. Jensen, the French sociologist E. Reclus, the Czech public figure, critic Z. Nejedly, the Bulgarian philosopher and critic T. Pavlov, etc. Shevchenko is one of the greatest world poets, he took a worthy place next to such geniuses as Byron, Pushkin, Mickiewicz, Heine, Hugo, Beranger. Therefore, it is not surprising that the works of the Kobzar have been translated

into all Slavic languages, as well as Georgian, Armenian, Kazakh, Uzbek, German, and English. French, Danish, Modern Greek, Spanish, Hindi, Japanese, Vietnamese, Korean, Romanian, Italian, Hungarian, Malay, Bengali. "Who has not heard of Shevchenko? Two million Englishmen understand Byron, a million Germans understand Goethe, and half a million Poles understand Slovacki. Fifteen million listen to Shevchenko, understand him, and sing with him! That is why he is great, and why he is higher than all poets." - said Pavlyn Svetsitsky. Familiarization with Shevchenko's creative heritage abroad began during his lifetime and later gained great momentum there. The first reviews of his works appeared in Polish and Czech criticism as early as the 1840s, but a broad and purposeful interest in poetry was formed in the late 1850s and 1860s, as evidenced by the significant number of articles devoted to him. However, our goal, of course, is not to explore the work of T. G. Shevchenko from a new angle, this is the business of literary scholars. The purpose of this study is the analysis of translations. We compared the translation of the same work by different authors, showed the specificity of the translation of T. G. Shevchenko's works, due to the difference in the structure of languages and cultures, the peculiarities of the translator's perception of the original and translated languages. Shevchenko's language is a real phenomenon for Ukrainian culture, because unlike the language of the poet's predecessors (G. Kvitka-Osnovyanenko, I. Kotlyarevsky) it is "oriented to the entire Ukrainian-speaking territorial and historical expanse" and expands the boundaries of lyrics and satire. This language is a synthesis of folk and folklore traditions, samples of already existing literary languages of both Slavic and non-Slavic origin, biblical motifs, chronicles, - in general, all the literature on which Shevchenko - a scientist - worked. And about this synthesis I. Franko will say later: "This little book opened up a new world of poetry, bursting forth like a spring of pure, cold water, illuminated by an unknown clarity, simplicity and poetic grace of expression." At the beginning of the 19th century, during the period of the romantic awakening of the peoples of Europe, Ukraine gave world culture the incomparable poet-thinker Taras Shevchenko, whose work, with the power of his fiery, artistic and truthful word, covered all the spectrums of people's life from everyday life to the sphere of politics, crossed the borders of his homeland, and contributed new ideas and artistic means to the universal treasury of world culture. The poetic work of T. Shevchenko is a deep well of pure, highly artistic words, permeated with freedom-loving motives and ardent love for his people, which enriched the spiritual world of other peoples [2]. Starting from 1863, Shevchenko's poems were translated into Bulgarian. When it comes to the first Western European researchers and translators of Shevchenko, the name of the Austrian poet J. Georg Obrist is first mentioned. In 1870, the Chernivtsi printing house published the book "T. G. Shevchenko, Ukrainian poet. A life sketch with an appendix of his poems in a free translation by J. G. Obrist." It should be noted that Obrist was the first to compare Shevchenko's work with the poetry of Gottfried August Bürger: "Shevchenko's muse ... is similar to the muse of our

famous Bürger, just as the latter's poetry cannot be properly evaluated without knowing the nature of the German folk song, ... in the same way, Shevchenko's poetry cannot be penetrated without knowing the folk song." In 1860, the poet's autobiography was published in German under the title "Letter of T. G. Shevchenko to the Editor of "Narodnoe Chtenia". In France, the first articles about Shevchenko appeared in the press as early as 1847, and later translations of works appeared that inspired artists and captivated French readers. Emile Durand wrote in an article from 1876: "The poet, who died 15 years ago and whom we now want to "reveal to the reader", is a folk poet in the broadest sense of the word. All Ukrainian peasants know by heart most of his poems and sing them along with songs heard from their parents or from the lips of folk singers-kobzars". This article was translated into English and published in America and England, it was she who gave impetus to the study of the work of our compatriot in these countries [1]. German literature played a major role in the path taken by Shevchenko's poetry to many European nations. In the late 1870s, the German poet and translator Viktor Umlyauf von Frankwell began translating Shevchenko: in 1883, he published the poem "Caucasus" with an introductory article in the "Magazin für die Literatur des In- und Auslandes" edition. "Shevchenko," writes Umlyauf, "is the most prominent Ukrainian poet. His fiery love for the people... is exceeded only by his burning hatred of tyranny...". In the 1970s and 1980s, German translations by L. Habermann, V. U. von Frankwell, and V. Fischer appeared. The idea arose to publish a collection of Shevchenko's poems in German and by Ukrainian poets and translators. The Kobzar's works are translated by Ksenofont Klymovych, Petro Skobelsky, Olga Kobylyanska, as well as Ivan Franko, who owns about 30 translations of Shevchenko's works. In the history of German Shevchenko's works of the 20th century, three books played a significant role, marking a further step in the development of the Ukrainian poet's work in German-speaking countries: a collection of Shevchenko's poems translated by Julia Virginia "Ausgewählte Gedichte von Taras Schewtschenko" ("Selected Poems of Taras Schewtschenko"), a collection of articles, research and translations published by the editorial board of the magazine "Ukrainische Rundschau", "Taras Schewtschenko – der größte Dichter der Ukraine" ("Taras Shevchenko – the greatest poet of Ukraine") and a monograph by the Swedish Slavist Alfred Ensen "Taras Schewtschenko - einukrainisches Dichterleben. Literarische Studie" ("Taras Shevchenko – the life of a Ukrainian poet"). Virginia's collection of translations paved new paths for Shevchenko in German-speaking countries. Virginia, more deeply than previous translators, felt the socio-political sound of Shevchenko's work, its universal motives. This collection was a notable phenomenon in the history of Shevchenko's translation both in terms of the selection of poetry, diversity, and artistic reproduction, and most importantly, in terms of the quality of the translations. Yulia Virginia translated thirty poems and poems by Shevchenko. Also among the translations of Shevchenko's works that deserve attention today, it is worth noting the articles

and translations of Anna-Charlotta Vutska, a novelist writer. She develops the principles of artistic translation of Kobzar's poetry, which primarily involve semantic accuracy. Vutska achieves a fairly high level of translation skill. Her translations are poetically expressive, sound natural, easy, direct, and give a reliable idea of the original [3].

The first edition of "Kobzar" in English was published in 1964 in Canada by V. Kirkconnell and K. Andrusyshyn. In 2009, a collection of translations "KOBZAR (Seçmeler)" - "Kobzar. "Selected" was published in Ankara. For the first time, poems and poems of the outstanding Ukrainian poet Taras G. Shevchenko were translated into Turkish by Fedora Ivanivna Arnaut, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Turkology of the Institute of Philology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. The publication, along with the most prominent poems, included the poems "Caucasus" and "Katerina". "Discovering the world of Shevchenko, I wanted to introduce Ukraine, because the life of this poet is a reflection of the life of the Ukrainian people," Fedora Ivanivna Arnaut noted. The fame of the singer of Ukraine quickly spread across Europe and flew overseas. Professor of Peking University Tan De Lin said that Shevchenko's poems are widely known in China, that the works of our poet have been translated there since the 1920s. The first translator was the famous writer and public figure Mao Dun. The current "Kobzar" in Chinese contains over 80 works. In 2009, to the 195th anniversary of Taras Shevchenko's birth, the Tokyo publishing house Gundzosha published the first Japanese translation of the poem "Maria". It was translated by Ms. Etsuko Fujii, who in 1993 was the first to translate Shevchenko's poems directly from Ukrainian. "Taras Shevchenko's poems have enriched my life. I think that a true folk poet is the pride and heritage not only of the people to which he belongs, but also of all people on Earth [4]. I want to thank Taras Shevchenko and all the Ukrainian people." - Etsuko Fujii noted. "The faithful and brilliant son of the Ukrainian people is immortal, he belongs to all peoples, regardless of what language they speak and in what part of the globe they live, because he sang and fought for such high, noble, truly human ideals that are immortal and that express the best thoughts, dreams and aspirations of all peoples." – words of Gafur Gulyam, People's Poet of Uzbekistan. Shevchenko is the top of the Ukrainian family tree. Being a national, national writer, Shevchenko is at the same time an international poet. As the Dnieper carries its waves into one world ocean, so Shevchenko's work flows into the ocean of the human spirit, and his "Testament" has become the anthem of Ukrainian literary studies From time immemorial, literary translation has been a movement of ideas and artistic values from people to people. In our time, its role has grown immeasurably. The great Shevchenko spiritually unites the peoples of the entire planet, and with the rhythm of his "Testament" he, as the Russian Soviet poet Nikolai Braun put it, "connected the past with the future." Only the highest heights of the undying human spirit are capable of this. T. Shevchenko's Testament is a kind of anthem of the liberation struggle of the Ukrainian people, and had and has a great

influence on Ukrainian culture. The work was written in December in 1845, when Shevchenko was ill in Pereyaslav with a doctor he knew, A. Kozachkovsky. Literary critic G. Nudko wrote that although the impetus for writing the poem was the author's serious illness, "the reasons that gave rise to the work lay in the socio-political reality that the poet observed and studied in the 30s and 40s...". In the poem "The Testament" one can feel the power of the people, faith in their immortality, and confidence in their inevitable victory. T. Shevchenko not only expresses a dream about the future, but also seeks to imagine it for himself, calls for revolutionary struggle. The masterpiece of Shevchenko's political lyrics - "The Testament" - often begins the acquaintance of the peoples of the world with the work of the Kobzar. The most outstanding masters of the word transform it using the means of their native language. Thanks to their work, we have about 500 translations of the song of the Ukrainian genius into 147 languages of the world. Some of Their "Testament" has been translated 5-10, 15 or more times [3].

Without the name of Taras Shevchenko, it is impossible to imagine Ukrainian literature, national culture, and our country in general. The creativity of the great Kobzar is immortal. The poet's life can be considered a real artistic feat, because he devoted all his strength to saving the Ukrainian people and Ukrainian culture. It was Shevchenko who opened the way to a happy future for his compatriots. The genius of the Ukrainian people, the outstanding poet Taras Shevchenko made an invaluable contribution to the world's spiritual and literary treasury. He was the first Ukrainian poet to reach such a level. His perfect creativity still sows seeds of goodness and light, burns with an unquenchable flame of penetrating wisdom and uncompromising justice. Shevchenko is our superhero! He glorified our mother Ukraine with his beautiful and fair poems. For this, we must honor him and even after many centuries pronounce his name with respect and love!

REFERENCES

1. Dzyuba, I.M. Taras Shevchenko. Life and creativity [Text] / I.M. Dzyuba. – K.: Publishing house “Kyiv-Mohyla Academy”, 2024. P. – 718.
2. Yermolenko, S. The source of the spirituality of the people is language. (On the modern reading of the —Aeneid‖ by Ivan Kotlyarevsky) [Text] / S. Yermolenko // Ukrainian Studies. – 2005. – Part 1. – P. 120 – 123.
3. Shevchenko, T. Son ("My Mountains Are High...") [Text]: Collected Works: in 6 vols. / T. Shevchenko. - Kyiv: Naukova Dumka, 2003. – Vol. 1: Poetry 1837-1847. – P. 40.
4. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ та творча спадщина Т. Г. Шевченка URL: <https://openarchive.nure.ua/bitstreams/8f5b633e-e696-453d-a72c53308ac96590/download> (accessed: 25.04.2024).

Alina HONCHARUK

TARAS SHEVCHENKO IN THE MINDS OF MODERN YOUTH

“Fight — and you will overcome,
God helps you!
Truth is on your side, glory is on your side,
And holy freedom!”
Taras Shevchenko

These words of the great Kobzar are very relevant today. The Ukrainian people, together with the Armed Forces of Ukraine, are defending their state independence and their sovereign right to choose a European path for the country's development.

On March 9–10, Ukraine traditionally celebrates Shevchenko Days.

Honoring this giant of national spirit and turning to his works and their popularization are the foundation of our statehood. Shevchenko's creative heritage is like an academy of our nation, where everything is concentrated: language, history, customs and traditions, morality, ethics and aesthetics, national philosophy, the foundations of Ukrainian studies and state-building, the highest spirituality, as well as our past, present, and future. It was Shevchenko who preserved and returned to the people their voice — the Ukrainian language.

Taras Shevchenko is always modern; he is the center of our cultural and historical world, inseparably connected with Ukraine by the will of history.

As a result of the war unleashed by Russia and the constant bombardment of Ukrainian cities and villages, as well as the destruction caused by it, the role of the Ukrainian Prophet has become even stronger. His words awaken and shape the national consciousness of Ukrainians, inspire their patriotic spirit, and unite them in the struggle for life and independence.

Taras Shevchenko was not a politician, but the consciousness and worldview of the nation were formed on his ideas. He was not a military commander, yet his word inspired thousands of Ukrainians to take up arms. They look at the current situation of Ukraine and the Ukrainian people through Shevchenko's ideas, understanding and accepting responsibility for everything that is happening in our country.

“...Examine everything... and then ask yourselves:
Who are we?
Whose sons are we? Of which parents?
By whom and why are we enslaved?
Study, my brothers,
Think and read,
Learn from others,
But do not abandon your own.”

Through the centuries we hear the call of the “apostle of truth and freedom, the unconquered fighter for the liberty of Ukraine” to future generations:

“Love your Ukraine.
Love her... in the cruel times,
In the last hard minute
Pray to God for her.”

And only then “on the renewed earth there will be no enemy, no oppressor, but there will be a son, and there will be a mother, and there will be people on the earth.” Because only “in our own home there is our own truth, strength, and freedom.” And in the heart of every person will live that great love for Ukraine and its people which Taras Shevchenko carried throughout his life.

Shevchenko is a great and eternal phenomenon — inexhaustible and endless. He lives among us, giving courage and confidence. He grows and develops in time and history, and we still have a long way to go to fully understand him. We are on an eternal path toward Shevchenko...

REFERENCES

1. Shevchenko T. H. *Kobzar*. — Kyiv: Dnipro, 2011. — 640 p.
2. Shevchenko T. H. *Complete Works: in 12 vols.* — Kyiv: Naukova Dumka, 2003.
3. *History of Ukrainian Literature of the 19th Century: textbook.* — Kyiv: Lybid, 2015.

Oleksandra HORBATIUK

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

THE AMBIGUOUS TARAS: TARAS SHEVCHENKO AND HIS CULTURAL SIGNIFICANCE

Taras Shevchenko occupies a unique position in Ukrainian and Eastern European literary history. While he was integrated into Russian society, his literary trajectory diverged sharply from contemporaries such as Nikolai Gogol. Whereas Gogol sought recognition as a pan-imperial author, Shevchenko consciously positioned himself as a national author. This distinction is especially evident in his early, pre-Petersburg poetry. From 1857 onward, his works display increasing complexity and ambiguity, nuances often overlooked by readers who romanticize him primarily as the author of *Kobzar*, focusing on 1840 or the collection *Three Summers*.

Although Shevchenko spent seventeen years in St. Petersburg, he never idealized the city; he consistently expressed a profound attachment to Kyiv. In St. Petersburg, he was immersed in a vibrant Ukrainian diaspora, which provided a cultural and social network shaping his intellectual development. He

participated in artistic circles and engaged with contemporary cultural debates, situating himself at the center of the city's artistic life.

A persistent myth suggests that Shevchenko wrote primarily for peasants. In reality, most Ukrainian peasants were illiterate during his lifetime, and knowledge of his work among rural populations only began to spread at the end of the nineteenth century. His primary audience consisted of educated Ukrainians, mostly of noble descent, who maintained cultural memory of their homeland. From the 1830s onward, Ukrainian culture gained popularity in St. Petersburg, often regarded as a form of “near exoticism” within the city's cosmopolitan environment.

The first edition of *Kobzar*, published in 1840 with a print run of 1,000 copies, sold out within two weeks, demonstrating immediate cultural impact [1]. Shevchenko's favorite poet was Mikhail Lermontov. During his studies at the Academy of Arts, he earned three silver medals of the second degree and aspired to the gold medal of the first degree, which would have enabled study in Italy at state expense. Contrary to popular imagination, Shevchenko's ambitions were not confined to nostalgia for Ukraine; they reflected broader artistic and social aspirations.

By the age of twenty-six, Shevchenko had achieved prominence among the Ukrainian émigré community. He interacted with Masonic circles, although he could not formally join due to his serf background. These interactions influenced his worldview, while visits to estates across Ukraine broadened his cultural perspective. A particularly formative text for him was *History of the Rus'*, a politically charged historical-literary work widely regarded as historically accurate at the time.

Shevchenko lived during the Romantic era, when interest in folk culture surged and cultural figures became central to the formation of national identity. While Pantaleimon Kulish was a notable figure in this cultural renaissance, Shevchenko emerged as the primary focus of the Ukrainian cultural cult.

Today, more monuments honor Shevchenko than any other Ukrainian figure. However, his recognition remains largely within the post-soviet space. The proliferation of monuments reflects the centrality of his cult in shaping Ukrainian identity rather than global fame. Ukrainian emigrants treated Shevchenko as sacred, establishing churches, schools, and monuments in his honor. Personal devotion was widespread; for example, portraits of Shevchenko were kept among household icons, symbolizing shared cultural and spiritual heritage. Even in villages along the Ukraine-Belarus border, the presence of Shevchenko's image functioned as a marker of Ukrainian identity.

The cult of Shevchenko began during his lifetime and strengthened after his death and reburial. At that time, 90% of ethnic Ukrainians were peasants, so visual representations depicted him simply: in a hat and sheepskin coat, making him accessible and understandable. This simplicity also aligned with Soviet ideological narratives, which later characterized him as a “poet-revolutionary-

democrat,” effectively simplifying his complex persona to fit an ideological archetype.

In reality, Shevchenko was an urban intellectual. Apart from his serf background, he grew up in Vilnius and spent seventeen years in St. Petersburg—a Europeanized, culturally sophisticated center. He was part of the artistic elite and the social soul of his circle. Were he alive today, he would likely be a prominent, occasionally controversial blogger and successful artist, actively engaged in contemporary cultural discourse.

Taras Shevchenko remains a figure of ambivalence: simultaneously a national icon, a symbol of cultural memory, and a cosmopolitan intellectual. Understanding his life and work in their historical, social, and cultural contexts allows for a nuanced appreciation of his enduring influence on Ukrainian identity and literature, as well as on the perception of Ukrainian culture beyond its borders.

Serhii IHNATENKO,
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

PRINCIPLES OF ROCK MUSIC ARRANGEMENT (BASED ON THE EXAMPLE OF THE BAND QUEEN) IN A MUSICAL INTERPRETATION OF TARAS SHEVCHENKO’S POETRY

Taras Shevchenko’s art is a literary phenomenon in the Ukrainian cultural sphere and a spiritual force of national independence. His poetry forms the ideological foundation of the struggle for freedom, dignity, and independence. In the context of contemporary Russian aggression, interpreting Shevchenko’s words as a moral and psychological factor in societal resilience is particularly relevant.

One way to make sense of a poetic legacy is to interpret it through the lens of contemporary musical culture, particularly the model of rock dramaturgy. A prime example of a musical form that can convey inner conflict, protest, and catharsis is the song «Bohemian Rhapsody» by Queen, written by Freddie Mercury.

This work is distinguished by its rejection of the standard verse-chorus structure. Instead, it is constructed according to the principle of a multi-part dramatic composition, akin to a rock oratorio. Its internal logic relies on gradually building psychological tension through contrasts in tempo, tonality, and texture. Structurally, the composition consists of five thematic sections: Structurally, the composition consists of five thematic sections:

- ***A cappella introduction:*** intimacy, concentration, and existential tension.
- ***Ballad section:*** personal conflict and inner struggle.

- **Opera fragment:** fragmentation, chaos, and the climax of the confrontation.
- ***Hard rock culmination:*** an explosion of protest and energetic release.
- ***Final Quieting:*** realization, acceptance, and inner stabilization.

In this context, music actively conveys the idea of resistance. The rock section symbolizes open confrontation, and the shift in stylistic registers represents the protagonist's inner transformation from doubt to resolve.

A similar dramatic arc can be seen in the poem «My Testament», which has served as a spiritual manifesto for the Ukrainian people's struggle for centuries. The text has the distinct structure of a rallying message:

- ***A personal confession:*** When I die, bury me...
- ***A visualization of the national landscape:*** May the fields be wide...
- ***An appeal for unity and decisiveness:*** Rise up, break your chains...
- ***A strategic vision of unity:*** And include me in the great family...

The cumulative fragment deserves special attention because its intonation and rhythm serve as a verbal expression of resistance. Musically, it corresponds to a rock culmination, similar to the fourth movement of «Bohemian Rhapsody». The fast tempo, heightened dynamics, and use of drums and electric guitars reinforce the imperative nature of the text and transform it into an acoustic symbol of struggle.

It is important to emphasize that music serves to provide moral and psychological support to military personnel and civilians in wartime. Collectively performing pieces with a distinct rallying character fosters a sense of unity, strengthens the feeling of belonging to a common cause, and reinforces national identity. This is precisely why a potential rock arrangement of «My Testament» can be viewed as both an artistic experiment and a form of cultural mobilization.

Using the musical polystylistics model enhances the text's internal dynamics. The slow, minor-key opening symbolizes historical memory and sacrifice, while the gradual build-up of texture represents the awakening of national consciousness. The rock climax signifies the active phase of resistance, and the concluding harmonization embodies strategic belief in victory and historical justice.

Thus, the musical dramaturgy of «Bohemian Rhapsody» demonstrates a universal mechanism for the artistic expression of conflict and its solution. Given its internal structure and mobilizing potential, Shevchenko's poetry organically correlates with the principles of rock drama. A contemporary musical interpretation can serve as an effectively tool for popularizing national classics and foster spiritual resilience in the context of armed conflict.

Thus, the rock arrangement of «My Testament» represents a fusion of historical memory and contemporary cultural codes of resistance. This fusion helps affirm the values of freedom, dignity, and statehood.

Dmytro KURINNYI

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

THE ROLE OF TARAS SHEVCHENKO IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN MUSICAL CULTURE

Taras Shevchenko came from the Ukrainian people themselves. He deeply felt the suffering and pain of the people, empathized with them, and sought to help them in their struggle for liberation. The poet's entire body of work is closely linked to the life and fate of his people.

Shevchenko was a master of Ukrainian folk songs—both their lyrics and their music. He knew a vast number of folk songs, could perform them with great sensitivity, transcribed them, and sang them himself. In these songs, the poet saw a reflection of the people's life and their struggle against landlord oppression and autocratic rule. The people often sang songs with Shevchenko's lyrics, without even suspecting that the great poet was their author.

Even during Shevchenko's lifetime, musical compositions began to be created for some works from his collection "The Testament". The poet himself played a significant role in spreading these songs among the people, as many of them became part of the folk tradition along with the words and melodies he had written.

It is worth noting that Shevchenko was not only a brilliant poet and talented artist but also well-versed in music. In his article "Shevchenko and Ukrainian Musical Culture," composer Kozytskyi P. emphasized that thanks to his familiarity with the finest examples of European art across various genres, Shevchenko attained a high level of expertise in the field of music.

The poet's influence on Ukrainian songwriting was immense. His significance for the development of musical art was felt both before the October Revolution and in the years that followed.

It is particularly worth noting the role of Shevchenko's works in spreading the Ukrainian national idea in Galicia. Since the edition of "The Testament" in the Dnipro region and the St. Petersburg editions of 1860 and 1867 were rare and difficult to obtain for Galician Ukrainians, the book "Poems by Taras Shevchenko" was published in Lviv, followed by a four-volume edition by the Shevchenko Scientific Society.

The poet's works made a tremendous impression on Galician Ukrainians. Despite the absence of musical or choral organizations at the time, after Shevchenko's death, members of the Lviv "Community" decided to hold the first public commemoration of the poet's anniversary in 1868.

During the musical portion of that evening, they performed Bezuhlov's "March on the Death of T. Shevchenko" and the famous "The Testament". The music for "Testament" was written by Lysenko M. at the request of Barvinskyi O. while he was studying at the Leipzig Conservatory. Thus, Barvinskyi became

the initiator of the musical adaptation of the Kobzar's works, as this was Lysenko's first composition set to Shevchenko's words [1].

At the same time, composer Verbytskyi M. also composed music for "The Testament". Both compositions made a strong impression on the audience.

The first Shevchenko evenings in Lviv were of great significance for the further development of musical life and contributed to the creation of singing and musical societies.

The number of musical works set to Shevchenko's texts is truly impressive and represents a unique phenomenon in musical culture.

Mykola Lysenko holds a special place among composers—he is one of the most outstanding interpreters of Shevchenko's work, having composed a significant number of musical pieces based on his poems.

In Western Ukraine, the work of composer Lyudkevich S. plays an important role, particularly his large-scale work "The Caucasus".

"The Testament" alone has many musical interpretations. In addition to compositions by Lysenko and Verbytskyi, there are versions by Revutskyi L., Barvinsky V., Liatoshynskyi B. (who used a melody by the little-known Poltava teacher Hladkyi H.), as well as Liudkevych S., who created the largest-scale composition based on this text. In fact, almost every Ukrainian composer has, in one way or another, drawn upon Shevchenko's work. Well-known composers, including Chaikovskiy P., Rakhmaninof S., Musorhskiy M., and the Georgian composer Arakishvili D., have also set his poetry to music [1].

A memorable event took place in 1941 during a trip to Tbilisi for a festival of Georgian Soviet musical art. During one of the concerts, Shevchenko's "The Testament" was performed to music by Arakishvili D. This served as a vivid example of friendship between nations and a testament to the respect for the Ukrainian poet in Georgia.

Shevchenko's works have inspired not only songs but also major musical compositions. Among them are Arkas's opera "Kateryna," Mykhailo Verykivsky's operas "The Hired Hand" and "The Centurion," Zhukovsky's "Marina," Kostenko's "Nazar Stodolia," and Rybachenko, Meitus, and Tits' "Haidamaku" There are also instrumental works, including the symphonic poem "Lileia" by Maiboroda, the ballet "Lileia" by Dankevych, his symphonic poem "Shevchenko," a string quartet by Kostenko, a piano suite by Liatoshynskyi, and others. In total, the number of musical compositions based on Shevchenko's words reaches about 800.

Shevchenko's work became significant not only for artists and scholars but also for the entire Ukrainian people and the peoples of the Soviet Union. His prophetic words from "The Testament" — "Bury me and rise up, break your chains..." — resonate with particular relevance today. Every year, the Ukrainian people honor their great poet with respect.

REFERENCES

1. The Development of Ukrainian Music and Taras Shevshenko.
(Rozvutok ukrainskoi muzyky i Taras Shevchenko. URL: <https://zbruc.eu>
(accessed: 20.03.2026). [in Ukrainian].

**“THE FIRE OF THE STEADFAST DOES NOT BURN”:
TARAS SHEVCHENKO AND THE FORMATION OF THE
UKRAINIAN STATE**

Taras Shevchenko has been interpreted in multiple ways: as the *Kobzar*, as the *Father*, as the *Prophet*, and as the *Poet of Love*. While his meaning varies individually, collectively he transcends space, time, and geopolitical boundaries. In the contemporary context, his voice remains essential for consolidating a modern, European Ukrainian state—one forged through struggle and adversity.

In the nineteenth century, Shevchenko’s poetry functioned as a decisive instrument of nation-building. It shaped Ukrainian identity, stimulating self-awareness and laying the cultural foundations for national consciousness. A comparable phenomenon occurred during the winter of 2013–2014, when the Maidan became a catalyst for recognizing ourselves as members of a political European nation. During this period, Shevchenko’s literary and ethical legacy provided both inspiration and a moral compass [1].

This unity manifested not only in the national dimension but also in an existential dimension, reflecting the imperative to resist Evil. Contemporary artists frequently depict the Maidan as an apocalyptic event, simultaneously framing it as a historical juncture in which the national spirit was elevated. The Maidan demonstrated that, in critical moments of societal transformation, Shevchenko’s enduring influence remains vital.

The Soviet era, by contrast, witnessed a systematic reduction of Shevchenko’s oeuvre to ideological prescriptions. Literary scholars of the period sought to confine the interpretive scope of his works, stripping them of their moral and existential dimensions. Today, informed by the historic experiences of 2013–2014, we recognize Shevchenko as a contemporary thinker whose works carry timeless significance.

Acknowledging the transhistorical nature of his writings, we understand that Shevchenko’s poetry cannot be constrained. His oeuvre addresses fundamental questions of morality, ethics, and the struggle against oppression and injustice. Its universality is evident in the global resonance of his texts: the ethical conflicts between Good and Evil articulated in his work are comprehensible across cultures, from the United States and Great Britain to Canada, Australia, India, and Japan.

Shevchenko’s enduring appeal does not derive from simplicity of expression but from the profound universality of his vision: at its core, his work affirms the necessity of living in truth, of safeguarding the Word, and of preserving human dignity across generations. His poetry underscores the interdependence of human life—ensuring the continuity of family, community,

and society. Within these lines, one can discern the principles of a civilized, dignified life that have sustained the resilience of the Ukrainian nation.

Furthermore, Shevchenko's writings exerted tangible political influence, challenging imperial authority and contributing to the geopolitical reconfiguration of the nineteenth-century world. Despite opportunities to pursue a prestigious literary career in St. Petersburg and integrate into the empire's cultural elite, Shevchenko consciously rejected imperial patronage, choosing instead to remain committed to the ethical and cultural imperatives of Ukrainian nationhood—a path later mirrored by figures such as Maria Zankovetska.

In sum, Shevchenko embodies both a historical and a transhistorical figure: a poet, prophet, and moral compass whose work continues to inform Ukraine's ongoing project of nationhood and civic identity.

Popular culture brings Shevchenko into a space of meanings and concepts that everyone can understand: an IT specialist working in Silicon Valley, a Japanese engineer, a British politician... It is important for us to learn to speak to the world in a single, coherent language of meanings and concepts.

Taras Shevchenko's poems—a world of love and peace, responsibility, warnings, and punishment for crimes against humanity and the nation... U.S. Presidents Dwight D. Eisenhower and Lyndon B. Johnson quoted Shevchenko because, like George Washington or John F. Kennedy, he helped shape the Ukrainian Constitution—and “Kobzar” became the very Constitution of Ukrainian statehood.

Today, in an age of rapid information flows, pragmatism, and globalization, it is important to convince the world that Shevchenko—like Dante, Shakespeare, Goethe, and Mickiewicz—is among those who create the meaning that all the inhabitants of the planet need. Shevchenko is a poet of international understanding, yet one of uncompromising rejection of falsehood and cruelty.

Taras Shevchenko transcends time. Today, we need him to complete the process of building a modern, European Ukrainian state that has been forged in the fire. Shevchenko is that fire, yet it does not burn those who are steadfast—that is, you and me.

Popular culture situates Taras Shevchenko within a universal space of meanings and concepts that resonate across diverse audiences: an IT specialist in Silicon Valley, a Japanese engineer, a British politician. It is crucial for Ukraine to communicate with the world in a coherent and comprehensible language of ideas and values.

Shevchenko's poetry presents a world shaped by love, peace, responsibility, moral warnings, and the imperative to hold accountable those who commit crimes against humanity and the nation. Historical figures such as U.S. Presidents Dwight D. Eisenhower and Lyndon B. Johnson cited Shevchenko, recognizing, as with George Washington or John F. Kennedy, his influence in shaping constitutional principles. Indeed, the *Kobzar* itself became a foundational text of Ukrainian statehood.

In today's era of rapid information flows, pragmatism, and globalization, it is increasingly important to demonstrate to the world that Shevchenko, like Dante, Shakespeare, Goethe, and Mickiewicz, belongs to the cohort of literary figures whose works shape the universal meaning essential to humanity. Shevchenko is a poet of international understanding, yet one who uncompromisingly rejects falsehood and cruelty.

Taras Shevchenko transcends time. In the present moment, his guidance is indispensable for completing the formation of a modern European Ukrainian state forged through fire. Shevchenko embodies that fire, yet it does not consume those who are steadfast—those who, like us, remain committed to truth, dignity, and the enduring values of human and national life.

Matvii PETRENKO

Naval Institute of National University
“Odesa Maritime Academy”

TARAS SHEVCHENKO IN ART

Taras Shevchenko is widely known as the national poet of Ukraine, but he was also a talented and influential artist. His contribution to visual art is an important part of Ukrainian cultural heritage. Taras Shevchenko combined literature and visual creativity, expressing ideas of freedom, national identity, and social justice. His artworks, like his poetry, reflected the struggles of Ukrainian people and the beauty of their land and traditions.

Taras Shevchenko's artistic talent appeared early in his life. As a young man he showed a strong interest in drawing and painting, which eventually helped him gain recognition among artists and intellectuals. In 1838 he was freed from serfdom thanks to the support of several well-known cultural figures. After gaining his freedom, Taras Shevchenko became a student at the Imperial Academy of Arts, where he studied painting and graphic arts. His teachers quickly noticed his exceptional ability and dedication.

Taras Shevchenko created more than a thousand artworks during his lifetime, including paintings, sketches, and engravings. Many of his works belong to the genre of realism. He often depicted scenes from everyday life, portraits of people, and landscapes. Through his art he tried to show the real conditions of life, especially the hardships faced by peasants and ordinary people.

One of the most famous series of his works is “Picturesque Ukraine. In these artworks Taras Shevchenko portrayed historical places, landscapes, and traditional life in Ukraine. The series was intended to show the richness of Ukrainian culture and history. His drawings and engravings demonstrate great attention to detail and emotional depth.

Taras Shevchenko also created many portraits. His portrait works reveal his skill in capturing human character and emotion. At the same time, he often used art to express political and social criticism. Some of his works criticized the injustice of the social system of the Russian Empire and showed sympathy for oppressed people.

Later in his life Taras Shevchenko was punished for his political views and participation in a secret intellectual society known as the Brotherhood of Saints Cyril and Methodius. Because of this, he was arrested and sent into exile. During this period he was officially forbidden to write or paint, but he continued to create artworks secretly. Even in difficult conditions he did not abandon his artistic mission.

Today Taras Shevchenko's artistic heritage is preserved in museums and galleries. His works can be seen in many cultural institutions, including the National Museum of Taras Shevchenko. His art remains an important part of Ukrainian culture and continues to inspire artists, historians, and scholars.

In conclusion, Taras Shevchenko was not only a great poet but also an outstanding artist. His visual art reflects his deep love for Ukraine, his concern for social justice, and his commitment to cultural identity. Through both poetry and painting, Taras Shevchenko left a lasting legacy that continues to influence Ukrainian art and culture today.

Viktoriiia RESHETNIK

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

SERFDOM IN 19TH-CENTURY UKRAINE: THE STORY OF TARAS SHEVCHENKO

Serfdom in 19th-century Ukraine was one of the harshest forms of social enslavement, shaping the lives of millions of people. Peasants were completely dependent on landowners and had no personal freedom whatsoever: they could not choose where to live, what kind of work to do, or even decide their own fate. In effect, a person lost their dignity and became the property of their master, which attests to the profound humiliation of the human person. The essence of this system is most vividly illustrated by the fate of the outstanding Ukrainian poet and artist Taras Shevchenko. He was born into a serf family, so from childhood he was doomed to a difficult and disenfranchised life. Having lost his parents at an early age, Shevchenko was forced to fend for himself and work, like most peasant children of that time. His childhood became a typical example of how serfdom shaped a person's fate: constant labor, poverty, and an almost complete lack of opportunities for education or the development of one's abilities. Even if a child had talent, it was nearly impossible to realize it due to social constraints.

This lack of rights was particularly evident in his relationship with his landlord, Pavlo Engelhardt. It was he who decided how Shevchenko would live, where he would work, and what he would do. The landlord could change his duties, move him from place to place, or use his labor at his own discretion. Even his talent for drawing, which had been evident since childhood, did not give Shevchenko the right to self-expression without his master's permission. This confirms once again that under serfdom, a person had no rights and was regarded as a thing, not as a person.

At the same time, Shevchenko's story includes a remarkable turning point—his emancipation from serfdom in 1838. Thanks to the support of intellectuals who recognized his talent, funds were raised to buy him out of serfdom. This opened up new opportunities for him: he was able to pursue his education, develop his talents, and become a renowned artist. However, it is important to understand that such a fate was rare, since for most peasants, freedom remained unattainable throughout their lives—that is, it was the exception, not the norm. The experience of serfdom deeply influenced the formation of Taras Shevchenko's worldview. In his work, he repeatedly addressed the theme of the suffering of the common people, exposed social injustice, and called for the struggle for freedom. His works became not only a literary legacy but also a powerful social voice that reflected people's aspirations for dignity and freedom. It was his personal experience that made his work sincere, emotional, and compelling. Serfdom also had a negative impact on the development of society as a whole. It hindered economic development, limited access to education, and stifled the formation of national consciousness. Under such conditions, even gifted people could not fully realize their potential, leading to a general cultural and social decline.

Thus, Taras Shevchenko's life story is a striking example of how serfdom shaped a person's destiny—from complete powerlessness to a yearning for freedom. His story proves that even under the most difficult circumstances, a person can preserve their dignity and their aspiration for a better life. That is precisely why Shevchenko became a symbol of the struggle against serfdom and the embodiment of the quest for freedom and justice.

REFERENCES

1. Boiko, O. D. *History of Ukraine*. — Kyiv: Akademvydav, 2012. P. 210–225.
2. M. *History of Ukraine-Rus*. — Kyiv: Naukova Dumka, 1995. — Vol. 9. P. 45–68.
3. Doroshenko, D. *History of Ukraine, 1917–1923*. — Uzhhorod: Svit, 1998. P. 12–20.
4. Subtelny, O. *Ukraine: A History*. — Kyiv: Lybid, 2001. P. 200–215.
5. Shevchenko, T. *Kobzar*. — Kyiv: Dnipro, 2003. P. 15–40.

Dmytro SHEVCHENKO
Naval Institute of National University
“Odesa Maritime Academy”

UKRAINE IN TARAS SHEVCHENKO'S WORKS

Taras Shevchenko (1814–1861), Ukraine's national poet, painter, and thinker, stands as a towering figure in the cultural revival of his homeland. Born a serf in the village of Moryntsi. Taras Shevchenko experienced firsthand the brutal realities of Russian imperial oppression, serfdom, and cultural suppression. His poetry, prose, and art immortalize Ukraine – not merely as a geographic entity, but as a living soul burdened by suffering yet resilient in spirit. Through his works, Shevchenko transforms Ukrainian folklore, history, and everyday life into symbols of national identity, making him the “bard of Ukraine” whose influence persists in modern Ukrainian consciousness.

Taras Shevchenko's Ukraine was a fractured land under the Russian Empire, where Ukrainian language and customs were marginalized. Serfdom chained peasants to the land, while tsarist policies russified elites. Exiled to Siberia in 1847 for his revolutionary ideas, Taras Shevchenko channeled this pain into his art. His debut collection, *Kobzar* (1840), marked a turning point, elevating vernacular Ukrainian from folk tales to literary language. Ukraine emerges here as a martyred mother figure “maty-Ukraina” weeping for her enslaved children, a motif echoing biblical lamentations fused with Cossack legends.

Taras Shevchenko's poetry vividly paints Ukraine's steppes, rivers, and villages as extensions of the people's soul. In “The Hairstyle” (Topolia, 1840), the swaying poplar tree mirrors a young woman's sorrow, symbolizing Ukraine's beauty scarred by invasion: “The steppe is wide, the grave is deep”. Dniro River, a recurring emblem, represents both nurturing lifeblood and tragic witness to history's atrocities, as in “The Great Vault” (Velikaia lokhynia, 1845), where it “moans” under Cossack defeats. These natural images evoke a romantic patriotism, drawing from Romanticism but grounding it in authentic Ukrainian ethnography, contrasting with the sterile imperialism of Russian literature.

Central to Shevchenko's portrayal is the serf's plight, critiquing tsarism as a new feudal yoke. “Katerina” (1840) tells of a seduced village girl abandoned to beggary, her fate indicting noble hypocrisy and Russian dominance. Historical poems like “Ivan Pidkova” (1840) revive Cossack heroes as archetypes of liberty, urging Ukrainians to reclaim their heroic past from Mongol-Tatar and Muscovite subjugation. Yet, despair yields to prophecy: in “The Dream” (Son, 1844), Taras Shevchenko envisions Peter's ghost haunting St. Petersburg, foretelling empire's downfall and Ukraine's dawn. Women embody national endurance – strong, tragic figures like the biblical Hagar in “Find Yourself a Field” (Iakshcho vzhe do liu sudytysia).

Beyond poetry, Shevchenko's paintings, such as *The Mockery of Christ* or village scenes, visually affirm Ukrainian dignity amid poverty. His influence

sparked the Ukrainian Renaissance, inspiring figures like Lesia Ukrainka and the 1917 independence struggle. Today, amid Russia's 2022 invasion, Taras Shevchenko's words – “Fight, and do not yield!” from “Testament” (Zapovit, 1845) – rally Ukrainians, underscoring his role in forging national resilience.

Shevchenko did not merely describe Ukraine; he resurrected it through language and image, weaving personal anguish into collective myth. His works affirm Ukraine as an eternal, indivisible entity – suffering yet unbreakable. As he wrote in *Kobzar*: “We will rise again, renewed in our suffering”. Studying Taras Shevchenko reveals not just literary genius, but the unbreakable thread of Ukrainian identity.

ЗМІСТ

СЛОВО КОБЗАРЯ — ЗБРОЯ НАЦІЇ

<i>Церковняк-Городецька О.</i>	Топіка правди у творчості Тараса Шевченка.....	4
<i>Бабич А., Зелінський Г.</i>	Цифрова реконструкція образу Тараса Шевченка на платформі THREADS.....	5
<i>Беззубка М.</i>	Поетична спадщина Тараса Шевченка в епоху штучного інтелекту: музичні адаптації та цифрове оживлення текстів.....	8
<i>Букса А., Галченкова М.</i>	Лінгвістичні особливості перекладу творів Тараса Шевченка на англійську мову.....	10
<i>Вакуленко В.</i>	Культ Тараса Шевченка у війні.....	12
<i>Герасимчук Л.</i>	Шевченкова тема в сучасному українському графіті...	13
<i>Кравук С.</i>	Лінгвопоетичні особливості творів Тараса Шевченка як основа поетичної виразності.....	15
<i>Дида К.</i>	Стигматизація жінки у XIX столітті: психологічний аналіз та матеріали творів Тараса Шевченка.....	17
<i>Дрізд М.</i>	Віра Річ — неперевершена перекладачка Шевченка в англомовному світі.....	20
<i>Кіналь О.</i>	Шевченко — це ми: мова та література як чинники формування громадянської ідентичності в науково-педагогічному вимірі.....	22
<i>Ковальчук М.</i>	Образ Т. Шевченка у сучасній мілітарній культурі...	25
<i>Копач В.-І.</i>	Роль Тараса Шевченка у процесі мовної самоідентифікації українства.....	26
<i>Лейцус Л.</i>	Вічний побратим – позивний «Кобзар».....	29
<i>Мякота П.</i>	Пророцтва Тараса Шевченка про російсько-українську війну.....	30
<i>Орлянська В.</i>	Тарас Шевченко: Квантовий стрибок.....	33
<i>Русінчук А.</i>	Формування гуманності майбутнього офіцера засоба-ми творчості Тараса Шевченка.....	35
<i>Ткачик О.</i>	Від Орської фортеці до окупованих територій: досвід заслання Тараса Шевченка і сучасні практики російського насильства.....	37
<i>Ткачук Є.</i>	Пророчі візії у творчості Т. Шевченка.....	40
<i>Хортюк Л.</i>	Шевченко на майдані.....	42
<i>Чечільницька Ю.</i>	Між цензурою та свободою: історія і значення женецького видання «Кобзаря».....	44

<i>Юрченко В.</i>	Т. Г. Шевченко та його служба в Російській імператорській армії.....	47
<i>Яннікова В.</i>	Тарас Шевченко та англомовний світ: переклади та глобальна пам'ять.....	49
<i>Vasylyshyna N.</i>	Beyond the "Kobzar": developing cultural intelligence as a catalyst for academic and professional success.....	52
<i>Baranovska A.</i>	Taras Shevchenko is an ambassador of Ukrainian literature.....	53
<i>Borys K.</i>	Formation of a soldier`s identity through the words of the Kobzar: a motivational perspective.....	57
<i>Borys K</i>	Social injustice in 19 th -century Ukraine through the prism of Taras Shevchenko`s artistic vision: an analysis of the painting "Kateryna".....	59
<i>Dubenkov V.</i>	Taras Shevchenko beyond Ukraine: the role of the Toronto Museum in preserving Ukrainian cultural identity.....	60
<i>Hlukhova Y.</i>	Taras Shevchenko is more than a poet to world literature.	62
<i>Honcharuk A.</i>	Taras Shevchenko in the minds of modern youth.....	66
<i>Horbatiuk O.</i>	The ambiguous Taras: Taras Shevchenko and his cultural significance.....	68
<i>Ihnatenko S.</i>	Principles of rock music arrangement (based on the example of the band queen) in a musical interpretation of Taras Shevchenko`s poetry.....	70
<i>Kurinnyi D.</i>	The role of Taras Shevchenko in the development of Ukrainian musical culture.....	71
<i>Maletskyi A.</i>	"The fire of the steadfast does not burn": Taras Shevchenko and the formation of the Ukrainian state.....	74
<i>Petrenko M.</i>	Taras Shevchenko in art.....	76
<i>Reshetnik V.</i>	Seredom in 19 th -century Ukraine: the story of Taras Shevchenko.....	77
<i>Shevchenko D.</i>	Ukraine in Taras Shevchenko`s works.....	79

Наукове видання

«Слово Кобзаря – зброя нації»

курсантсько-студентський науково-практичний семінар
між закладами вищої освіти

26 березня 2026 р.

Збірник тез доповідей

****Відповідальність за зміст та достовірність інформації,
поданої у збірнику тез доповідей, несуть автори***